

DRAUGO NUEITAS KELIAS

(Trumpa jo istorijos apžvalga)

LEONARDAS SIMUTIS

Istorinis dokumentas

Pirmųjų metų Draugo kompieto viršelyje įklijuotas a. a. kun. Antano Kaupo ranka rašytas raštelis. Jį mes ir laikome istoriniu dokumentu, su juo pirmiausia ir susipažinsime:

"Geg. 5 d. 1909 m. New York Amerikos lietuviai kunigai laikė savo visuotinį suvažiavimą, kuriame nutarė sudaryti Am. Liet. Kat. Kunigų Sąjungą ir leisti savaitraštį, vardu "Katalikų Draugas". Tas naujas laikraštis pasirodė liepos 12 d. 1909 m., bet vardu: "Draugas" katalikiškas (paskiau, katalikų) laikraštis". Redaktorium iš pat pradžių buvo kun. A. Kaupas. Pradžioje laikraštis buvo statomas slavų spausdintu "Bratstvo". Nemokantis lietuviškai darbininkai pridarydavo daug klaidų".

Prel. K. Urbonavičius, vienas pirmųjų Draugo bendradarbių, savo atsiminimuose (Draugas, 1934 m. spalio mėn.) tarp kitko rašo:

"Laikui tuomet buvo sunkūs ir — katalikų veiklos atžvilgiu — neaiškūs ir niūrus. Padėtis buvo tokia, kad būtinai reikėjo įkurti mažiau ar daugiau katalikišką laikraštį, nes spaudoje mes buvome gerokai nuo kitų atsilikę. Katalikai, jei neškaitė vieno kito periodinio lapelio, tik vieną "Žvaigždę" turėjo. Mūsų gi antagonistai, ar bent pasyvūs oponentai, turėjo jų gan apšviatę, "Lietuvą", "Kataliką", "Vienybę", "Kovą", "Kėleivis", "Darbininkų Viltis" ir kiti tokiu gražu nebuvo katalikiški (net "Katalikas", anot kun. Kaupo, "neina į bažnyčią"), o kailurie tai jau tiesiog vedė griežtą kovą prieš tikėjimą. Tiesa, 23 susibūrusieji apie "Draugą" kunigai išsų parūpino, bet nuolatinis kamavimas su spausdintu darbininkais visiemis įkyrėjo. Kaip paprastai, labai trūko igudusio ir sumanaus administratoriaus. Bet laikraštis vis dėlto pradėjo eiti. Pradžioje buvo manyta, jį užvardinti "Katalikų Draugas", bet paskui, po ilgų diskusijų, pirmas žodis atpuolė ir paliko tikrai "Draugas". Jis pradėjo eiti Wilkes-Barre, Pa. Mat, netoli to miesto (Pitstone) klebonavo redaktorius kun. A. Kaupas, tai jam buvo labai paranku redaguoti. Keliems mėnesiams praslinkus, kun. A. Staniukynas pradėjo įrodinėti, kad "Draugas" reikia perkelti į Chicago. Jo argumentai buvo svarbūs, Chicago didžiausia mūsų išeivijos kolonija, ten daugiau intelektualinių pajėgų, ten plačiau dirva ir medžiaginių atžvilgiu laikraščiu geriau sekis; pagaliau, Chicagoj jau buvo įsikūręs šv. Kazimiero vienuolynas ir jos užvesiančios aukštesnė mokyklą bei akademiją. Tie argumentai teigiamai paveikė ir laikraščio globotojus ir leidėjus, ir "Draugas" nusikraustė į Chicago 1912 m."

Pirmoji "Draugo" redakcija Chicagoje buvo šv. Kazimiero Seserų kapelionijoj; antroji — skersai šv. Kryžiaus klebonijoj, prie So. Wood ir So. 46 str.; trečioji — So. Oakley ir 23 Place; dabartinė — 4545 W. 63 rd. Str.

Tėvai Marijonai dienraštį perėmė savo vadovybėn 1918 m. Tuo išgelbėdami jo gyvybę ir užtikrindami dienraščiu ateitį. 1920 m. jie perkėlė Draugą į nuosavą namą šalia Aušros Vartų par. bažnyčios 1957 m. pastatė erdvius spaudos rūmus,

kur įrengta moderniška spausdė, patogios redakcija ir administracijos patalpos. Tuo pat metu šalia Draugo namo pastatytas ir vienuolynas, kuriame gyvena spaudos darbą dirbantieji kunigai ir broliai vienuoliai. Į šias naujas patalpas "Draugas" perkeltas 1957 m. pradžioje.

Pirmieji metai

Mums jauniems spaudos darbininkams ir veikėjams įdomu yra vartoti pirmuosius "Draugo" lapus. Pirmieji laikraščio žingsniai, tiesa, vargingi ir su dideliais sunkumais, bet drąsūs ir reikšmingi.

Leidėjai 1909 m. liepos 12 d. Nr. 1, pasisakė, kad jų "nori yra padaryti "Draugą" tikru ir įtakingu vadovu Amerikos lietuviams katalikams jų vietoje reikaluose", duoda garbės žodį, kad jų leidžiamas laikraštis rūpinsis organizacijomis, švietimu, mokyklomis, emigracija, medžiaginė gerove, blaivybe, politika ir kitais svarbiais religiniais ir tautiniais dalykais. Redaktorius kun. A. Kaupas pažada, kad "redakcija mėgins visomis savo priemonėmis padaryti savaitraštį tikru, ištikimu katalikų draugu".

Pirmojo redaktoriaus žodžiai nebuvo tušti. "Draugas" pasidaro lietuvių katalikų draugu pilna to žodžio prasme. Jis vėliau gina lietuvių katalikus nuo visokių užsipludinimų, gina jų teises, drąsiai veda kovą su religijos ir tautos priešiniais, sumaniai vadovauja Amerikos lietuvių katalikų visuomenei.

Ir prieš 1909 m. jau ėjo lietuvių laikraštį. Tačiau pasirodęs "Draugas" tuoj išsiskyrė iš kitų savo drąsa, savo aiškiu nusistatymu religijos ir tautybės žvilgsniais. Iš karto jis užima vadovo vietą, nes jis neina ten, kur srovė neša, nedaro kompromisų, ką reikia girti, kas smerktina — smerkia, kam reikia pagalbos — padeda. Jau pirmųjų metų numeriuose matome, kad "Draugas" ne tik paprastai žinias paduoda, bet jis savo rimtais straipsniais steigiasi statyti Amerikos lietuvių gyvenimą ant stiprių, nesugriaujamų pagrindų. Jis rūpinasi šio krašto lietuvių ateitimi ne vien žodžiais, bet konkrečių darbų. "Draugas" organizuoja, stato ir kitiems padeda. Jis ragina steigti lietuviškas parapijas, statyti mokyklas, organizuoti, griežtai ir energingai kovoti dėl lietuvių teisių, remti tautos aktualius reikalus. Tuo jis ir skiriasi nuo visų kitų laikraščių. Jis leidžiamas ne dėl biznio, bet tikybinei ir tautinei sąmonei kelti ir palaikyti, organizuoti ir šviesti. Fiziškos vertės sensacijoms "Drauge" nebuvo ir ligšiol nėra vietos. Tat ir netenka stebėtis, jei "Draugas" jau pirmais savo gyvavimo metais kviečiamas LRKSA, blaivininkų sąjungos, Federacijos ir visos eilės draugijų organu. Jis iš "jaunų dienų" susigryvena su organizuojama lietuvių visuomene, jai vadovauja, jos interesus gina, jos veikimą garsina ir plečia.

leži vartome arba knisamės požeminiuose urvuose"... Kiek daug teisybės čia pasakyta! Ir tą teisybę apie skaudžią Lietuvos žmonių būvį labai dažnai "Draugas" primindavo savo skaitytojams, kad sukeltų pasipiktinimą lietuvių tautos persekiojimais, kad augintų tautiečių pasiryžimą kovoti su prispaudėjais ir kad tie "stiprūs kai ažuolai Lietuvos vyrai ir mergelės", apsigyvenę Amerikoje, nežūtų savo tautai, bet jautų skolingi Lietuvai, jai dirbtų, dėl jos ateities kovotų. Kad toji kova ir darbas būtų sėkmingesnis, "Draugas" ragina Lietuvos išeivius susiorganizuoti, šviesti, savo vaikų tautiniam auklėjimui statyti mokyklas, remti mokytojus paruošti vienuolynus, steigti kolegijas.

Padeda Lietuvai

Kad "Draugas" visu frontu dirbo tautinį darbą, tą liudija visa eilė gražiausių, turtingiausių straipsnių. Jo redaktoriai žinojo, kad geras laikraštis, užėmęs vado vietą, negali pasitenkinti vien tais dalykais, kuriuos tik aplink save mato, bet turi apimti visą tautos ir visuomenės gyvenimą. "Draugas" taip ir daro.

1911 m. Nr. 1 "Draugas" drąsiai šaukia:

"Lietuva atgema. To negali užginti didžiausi mūsų priešai. Mūsų vardą amžiais išdildytą metas jau iš naujo priminti pasauliui, metas pratinti visų tautų ausis prie mūsų tautos vardo, seniai jau užmiršto... Pirmiausia mes turime pasistengti išaiškinti, kad mes esame skirtingi nuo lenkų ir rusų tauta... Čia neužtenka pavienio atskirų ypatų veikimo, aiškinimo, kas yra Lietuva, lietuviai; — čia reikalingas nuoseklus, organizuotas darbas".

Todėl "Draugas" ragina išeivius kviesti knygą apie Lietuvą prancūzų kalba, apipilti kitataučius laikraščius straipsniais, žinlėmis apie Lietuvą, steigti informacijų biurus, lietuvių vardu dalyvauti tarptautiniuose kongresuose.

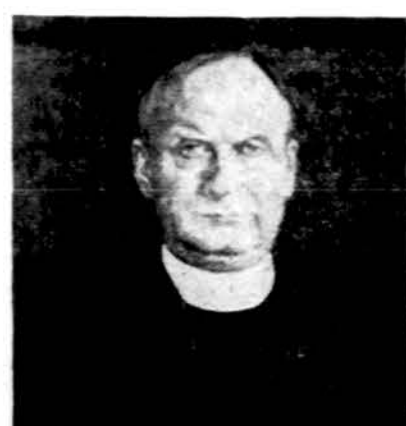
Vėliau, "Draugui" stipriai paremiant ir paraginant aukoti, matome Paryžiuje įsteigtą Lietuvos Informacijų Biurą, kuris sistemingai garsino mūsų tautos vardą. To biuro išleistomis knygomis ir žemėlapiams per daug metų naudotais, vedant propagandą dėl Lietuvos nepriklausomybės.

Kada 1911 m. kun. J. Tumas buvo priverstas pasitraukti iš "Vilties" redakcijos, kuriai jis labai buvo reikalingas, ir turėjo apieiti patį Vilnių, tada "Draugas" ne tik griežtai protestavo, bet pasižadėjo remti ir kun. Tumo ir kitų Lietuvos rašytojų ir veikėjų darbus. Ir tai nebuvo tušti žodžiai.

1911 m. vasarą, atvykus į Ameriką Lietuvos švietimo draugijos "Saulės" atstovams — Tumui ir Olšauskui, "Draugas" ne tik remia jų misiją, bet padeda rinkti aukas. Savo 1911 m. 36 numeryje, tarp ko kito sako: "Prakilnus yra kunigo J. Tumo ir kun. Olšausko atvažiavimas į Ameriką tikslas — kuo daugiau surinkti aukų švietimo reikalams arba geriau pasakius "Saulės" draugijai Kaune".

Tų pačių metų "Draugo" 37 nr. pranešama, kad: "Is Tilžės atvažiuo p. Jonas Vanagaitis — rinkti aukas Prūsų lietuvių reikalams... Ir jam reikia velyti pasisiekimo".

Lietuvių Mokslo Draugija, veikusi Vilniuje, dr. Jonui Basanavičiui ir M. Yčiui rinkti aukas Lietuvii Mokslo Draugijai ir bendrai Lietuvos rytų kraštui šviesti ir lietuivinti, katalikų

Kun. prof. Pranciškus Būčys, M.L.C., vėliau vyskupas, Draugą redagavo kelias atvejais

savaitraštis karštai ragina paremti jų misiją, nes ji svarbi.

"Draugas" paremia ir kun. M. Gustaičio darbą, kuris 1914 m. atvyko į Ameriką "Ziburio" gimnazijai aukų parinkti. Tų metų Nr. 29-me rašo: "Kiekvienas, kuris turi savo krutinėje tėvynės meilės, kiek galėdamas remis gerbiųjų svečių darbų".

Pasauliniam Karui prasidėjus

Prasidėjus I-jam Pasauliniam karui, "Draugas" pirmutinis kelia klausimą, kas bus su Lietuva, kuri jau buvo pradėjusi atsipeikėti, organizuotis, kilti. Paskelbęs apie karo prasidėjimą, "Draugas" 1914 m. 32 nr. spėja, kad: "karė daug mus galės pamokyti ir naujus kelius mūsų tautai nurodyti". Jis sako: "mes norėtume: Lietuvos autonomijos su seimu Vilniuje". 33 numeryje jau kelia sumanymą šaukti "Visuotinę Seimą Lietuvių Amerikoje", nes "Taip svarbiame istoriškame momente mes privalome visi užmiršti partysviškus gincius. Visi turim sulyg savo paskutinių pajėgų rūpintis, idant Lietuva galėtų kuo daugiausiai laimėti šitame visatam Europos sumišime". Plačiai rašoma apie A. L. R. K. Federacijos kongresą, kuris turės galutinai sutvarkyti Tautos Fondą, "tą nuolatinį šaltinį, iš kurio visi svarbieji tautos reikalai bus šelpiami ir jos kultūra, garbė, galybė bus keliama" ("Dr." 35 nr., 1914 m.).

"Draugo" 38 nr. jau randame keliolikos lietuvių veikėjų atsisakymą į visuomenę. Visuotinas seimas kviečiamas į Chicago rugsėjo 21 ir 22 d. (A. L. R. K. Federacijos kongresas — rugs. 23, 24 ir 25 d.). Seimo tikslas: susilpninti karo nukentėjusius, tartis dėl Lietuvos ateities, atskirimas Suvalkų gub. nuo Lenkijos, Lietuvos autonomijos klausimas. Šis visuotinas Amerikos Lietuvių Seimas priėmė rezoliuciją, kuria reikalauja Lietuvai kuoplačiausios autonomijos. Tą svarbų nutarimą plačiai paskelbia spaudoje. Seimas įsteigia Tautos Fondą, kuris šelpia nuo karo nukentėjusius, ištremtuosius ir finansuoja tautos kovas dėl nepriklausomybės. Po šio reikšmingo seimo, "Draugas" sušunka: "Tad kas gyvas — į darbą! Sukruskime gelbėti savo tautą!".

"Draugas", kurį tais laikais redagavo veiklusis kun. F. Kemšis, išjudino visuomenę sušaukti visuotinį, politišką seimą, įsteigtą Tautos Fondą, sudaryti Amerikos Lietuvių Tarybą ir visus nutarimus vykdyti. Tiems tautos reikalams jis daugiausia vietos pavedė. Jei ne mūsų "Draugas", kažin ar būtų buvęs Tautos Fondas, kuris šimtus tūkstančių dolerių surinko įvairiems tautos reikalams, ar būtų atsiradęs taryba, kuri tikrai sėkmingai vadovavo tautos darbams: siuntė delegacijas į Europą, klabino Vašingtono aukštųjų valdininkų duris, plačiai garsino pasaulio užmirštos Lietuvos vardą.

"Draugas" dienraščiu

Augo Amerikos lietuvių katalikų visuomenės reikalai, didėjo (Nukelta į 2 psl.)

TRYŠ ASMENS LEIDO LAIKRAŠTĮ

Pasikalbėjimas su buvusiu "Draugo" redaktoriumi prel. K. Vasiu

PR. PAULIUKONIS, Worcester, Mass.

Prelatas Konstantinas Vasy yra Worcesterio Aušros Vartų parapijos klebonas, buvęs aktyvus JAV lietuvių veikėjas ir dabar nuosirdžiai remias kiekvieną lietuvišką naudingą darbą. Nežiūrint 71 metų gyvenimo naštos prelatas visai gerai atrodo, tikrai išskilmingos reprezentacinės išvaizdos, iš pirmo pažvelgimo lyg būtų išdidus ir mažakalbis. Bet pradėjus kalbėti yra atviras, nuosirdus ir mielai pasakojąs su gana dideliu tikslumu apie kitų bei savo praities veiklą.

Girdėjau, kad gerb. prelatas esate buvęs "Draugo" redaktoriumi, gal malonėtumėt ką nors papasakoti iš anų laikų?

— Po tiek laiko labai sunku ką nors ypatingesnio atsiminti. Dienyno nerasiu, o mano redaguoti leidiniai "Draugas", "Moksleivis" žuvo Westfield, Mass. Juos buvau palikęs klebonijos rūsyje, potvynis užpylė ir viską sunaikino.

Į JAV atvykau 1911 m. spalio 30 d. pas Freeando, Pa., kleboną Joną Kasakaitį. Kiek ilgiau buvau apsisitęsęs pas Mahanoy City lietuvių lenkų parapijos kleboną kun. Vincą Dargį. Čia gyvendamas pradėjau rašyti korespondencijas į "Draugą", kurį redagavo Pittstono šv. Kazimiero parapijos klebonas kun. Antanas Kaupas. Jo parapija buvo labai didėle. Šiandien, rodos, iš jos padarytos trys parapijos. Turėjo tik vieną vikarą kun. Struckų. Tad kun. A. Kaupas buvo perkrautas vien parapijos pastoracinio darbu, o dar turėjo redaguoti savaitraštį "Draugas". Wilkes-Barre šv. Trejybės parapijos klebonas Vincas Vizgirda, "Draugo" administratorius, pasitaręs su redaktoriumi kun. A. Kaupu, pakvietė mane į Wilkes-Barre, kur tuo metu buvo leidžiamas savaitraštis "Draugas", redaktoriaus padėjėju.

1912 m. kovo mėn. kun. A. Kaupas pasitraukė iš klebono ir "Draugo" redaktoriaus pareigų. Tuo būdu teko man perimti ir redaktoriaus pareigas. Kas tuo metu buvo nuolatiniai "Draugo" bendradarbiai? — Galima sakyti, kad tokių bendradarbių, kaip šiandien raščiau turi, nebuvo. Iš įvairių lietuvių kolonijų gaudavome korespondencijas, bet jos būdavo taip silpnai parašytos, kad jas reikėdavo pagrindinai perdirbti, paliekant tik jų turinį. Kartais parašydavo kokį str. kun. V. Vizgirda ar kun. A. Staniukynas. Nežiūrint, kad to meto sąlygomis lietuvių k. gerai mokėjau, tarp kitko esu kun. J. Laukaičio mokinys, bet trūko man laikraštiniško patyrimo. Tuo labiau, kad dar ne-

mokėjau anglų k. Tą spragą užpildė laikraščio lauzytojas ir pressmanas Jonas Vasiliauskas, kuris reikalingas politinius žinias iš Amerikos laikraščių surinkdavo ir išversdavo į lietuvių k. Trečias laikraščio redakcijos arba geriau pasakius, spausdintuvės darbininkas buvo linotipistė moteris, kurios pavardės jau nebeapamenu.

Kiek daug skaitytojų turėjo tuo metu "Draugas".

— Laikraščio administracija rūpinosi "Draugo" leidėjais Lietuvių Kunigų Sąjunga, kuri 1920 m. pavadinta Lietuvių Kunigų Vienybe. Tuo metu administracijos reikalus tvarkė Lietuvių Kunigų S-gos atstovas vietos klebonas kun. V. Vizgirda. Manau, kad skaitytojų buvo nemažai, nes tada "Draugas" buvo ir LRKSA organas, susivienijimo nariai gaudavo pagiginta kaina, tik už \$1.00 metams laikraštį. Pilna laikraščio prenumerata buvo \$2.00 metams.

Kaip ilgai teko redaguoti "Draugą"?

— Nuo kovo mėn. iki gegužės mėn. pabaigos. Už redaktoriaus pareigas man Kunigų Sąjunga mokėjo \$30.00 mėnesiui. Man atrodė, kad atlyginimas nėra pakankamas. Paprasčiau administratorių kun. V. Vizgirda pakelti iki \$60.00 mėnesiui. Laikraščio leidėjai nesutiko pakelti atlyginimo. Jie susigrąžino kun. A. Kaupą, kuris, atsisakęs parapijos, atsidėjo vien redaktoriaus pareigoms. Kun. A. Kaupas, perėmęs redaktoriaus pareigas, tuoj pat, t. y. 1912 m. vasarą perkėlė "Draugą" į leidimą iš Wilkes-Barre į Chicago, šv. Kazimiero vienuolyno kapelioniją. O aš nuo birželio 1 d. buvau pakviestas į Chicago redaguoti "Kataliką", kurį leido bankierius Jonas Tananevičius. To laikraščio pirmuoju redaktoriumi buvo Petras Tumasonis, vadinasmas Brankas. Neilgai ir čia teko būti. Rugsėjo mėn. išvykau į Montrealio kunigų seminariją, tad turėjau skirtis ir su "Kataliko" redakcija, nors J. Tananevičius ir labai pyko, kad atsisakiau nuo redaktoriaus pareigų.

Seminarijoje suredagavau pirmą "Moksleivio" nr. Laikraščio reikalu gaudavau daug laisvų, tai seminarijos rektorius pasisaukė mane pasiaikinti, kodėl tiek daug laisvų ateina mano vardu. Kai jam papasakojau, kad esu lietuviško moksleivių laikraščio redaktoriaus labai nustebo ir uždraudė toliau redaguoti. Bet kadangi aš buvau beveik jau baigęs Seikų seminariją, tai Montrealio seminarijoje tebuvau tik 9 mėn. ir buvau įšventintas kunigu. Tada jau mano rankos buvo laisvos ir vėl galėjau grįžti prie "Moksleivio" redaktoriaus darbo.

Į didesnę veiklą įsitraukiau tik nuo 1914 metų, kai Chicagoje buvo sušauktas kongresas ir pagal mano planą įkurtas Tautos Fondas, bet tai kita ir ilga istorija.

Žmogiškasis buvimas tuo ir skiriasi nuo bet kurio kito buvimo, kad jis yra ne tiek duotas, kiek užduotas.

— A. Maceina

Geras žmogus yra švelnesnis su savo priešais kaip blogas žmogus su savo draugais.

— B. Hall

Kun. dr. Antanas Staniukynas, vienas iš "Draugo" iniciatorių, leidėjų ir bendradarbių

Petras Tumasonis, ilgametis laikraščio Draugo pirmojo puslapio redaktoriaus (1918 - 1943).

AUKSINIO JUBILĖJAUS PROGA LINKIME IR TOLIAU
GINTI LIETUVOS IR BAZNYČIOS REIKALUS

PRELATAS IGNAS ALBAVIČIUS

Šv. Antano parapijos klebonas
Cicero, Illinois

Pradedant antrąjį pusimtį metų,
linkime ir toliau stovėti
didžiųjų principų sargyboje

**Kun. Kleb. Prelatas
JONAS BALKŪNAS**

V. J. Apsimainymo parapija

MASPEETH, N. Y.

Nuoširdūs sveikinimai auksinio
jubilėjaus proga

DR. V. DUBINSKAS
Midway Clinic

Tel. LUDLOW 2-6800

4940 S. Cicero Ave.

CICERO, ILLINOIS

Nuoširdūs sveikinimai auksinio
jubilėjaus proga

**DIAMOND HEAD
RESTAURANT**

Mr. Ed. Mitchell (Mielis) sav.

3321 W. Columbus Ave.

(80th & South West Highway)

CHICAGO 29, ILL.

Tel. WALBROOK 5-1678

Siunčiame Draugui bičiuliškus
sveikinimus jo auksinės
sukakties proga.

**MIKALINA
JANUŠAUSKAS**

RESTORANAS—CLEARING INN

5758 West 65th St.

CHICAGO, ILL.

Tel. PORTSMOUTH 7-9649

Seniausiam lietuvių katalikų
dienraščiui, auksinio
jubilėjaus proga.

nuoširdūs linkėjimai

S. ir Z. JURKŪNAI

2438 W. 63rd St.

CHICAGO 29, ILL.

Siunčiame Draugui bičiuliškus
sveikinimus jo auksinės
sukakties proga.

JONAS KIRVAITIS

INSURANCE

6108 So. Ashland Ave.

CHICAGO 36, ILL.

Telef. WALBROOK 5-5671

Siunčiame Draugui bičiuliškus
sveikinimus jo auksinės
sukakties proga.

JOS. FLOREK, BUILDER

PORTSMOUTH 7-5889

Siunčiame Draugui bičiuliškus
sveikinimus jo auksinės
sukakties proga.

STANKUS

Construction Co.

7403 So. Western Ave.

CHICAGO 36, ILL.

PROSPECT 8-2013

Nuoširdūs sveikinimai auksinio
jubilėjaus proga

DR. JOS PAUKSTYS

4063 S. Archer, Chicago, Ill.

Phone LAFAYETTE 3-4949

Sveikiname jubilatą Draugą

DR. MATAS BAKTYS

Tel. PROSPECT 6-6697

6429 South California Ave.

CHICAGO 52, ILL.

Siunčiame Draugui bičiuliškus
sveikinimus jo auksinės
sukakties proga.

DR. J. VAITAITIS

CICERO, ILLINOIS

Sveikiname jubilatą Draugą

DR. JONAS JUOZEVIČIUS

Tel. PORTSMOUTH 7-7772

8233 South Pulaski Rd.

CHICAGO 52, ILL.

Siunčiame Draugui bičiuliškus
sveikinimus jo auksinės
sukakties proga.

JOHN F. EUDEIKIS

Laidotuvių Direktorius

4605 So. Hermitage Ave.

CHICAGO 9, ILL.

Tel. YARDS 7-1741

Siunčiame Draugui bičiuliškus
sveikinimus jo auksinės
sukakties proga.

**American Lithuanian
Citizens Club**

6835 Superior Ave.

CLEVELAND 3, Ohio

Joseph J. Gražulis, Pres.

Siunčiame Draugui bičiuliškus
sveikinimus jo auksinės
sukakties proga.

**BONNIE BEE
FOOD MARTS**

1800 Main St.

MELROSE PARK, ILL.

Mrs. J. Elizabeth Gustainis, sav.

Sveikiname jubilatą Draugą

ANTANAS VASILIAUSKAS

MAISTO KRAUTUVĖ

1345 So. 49th Avenue

Cicero 50, Ill. Tel. TO 3-2834

Sveikiname jubilatą Draugą

MIDWEST STORE

I. ir J. Grigaičiai

3200 So. Lowe Ave.

CHICAGO 16, ILL.

Nuoširdūs sveikinimai auksinio
jubilėjaus proga

STEFAS IR BENAS DUNDAI

4830 W. 15th St.

CICERO 50, ILL.

Nuoširdūs sveikinimai auksinio
jubilėjaus proga

**Modern
Roofing Company**

JOSEPH B. SAROCKAS

4341 So. Spaulding Ave.

Tel. LAF. 3-4411

DRAUGO NUETAS KELIAS

(Atkelta iš 1 pusl.)

tautos darbai, žmonės kasdien norėjo gauti žinių iš baisiojo karo ir iš Lietuvos, kuri buvo labai suvaržinta. Atsirado gyvas reikalas turėti religinės ir tautinės minties dienraštį. Dėl to 1916 m. kovo 31 d. "Draugas" išėina dienraščiu. Jo priešakyje atsistoja tik ką iš Lietuvos atvykęs "Vilčiai" aukų rinkti kupinas energijos ir žemaitiško užsispyrimo vyras kun. dr. J. Maliauskas. Dabar jau kasdien "Draugas" kelia lietuvių tautinę sąmonę, kasdien ragina dirbti Lietuvai, ją šelpti. Dienraščio redaktorius neabejoja, kad "kam brangi Lietuvos laisvė, kam brangi lietuviška katalikiškoji kultūra, tas beabejo remis dienraštį".

Iš Lietuvos ateina vis baisesnės žinios, ištremtieji bėdauja, karas nesibaigia, visuomenė nusiminimo apimta, bet "Draugas" vis drąsina, ramina: "Nors sunki likimo letena mus spaudžia, nenuleiskime rankų! Paduokime jas draugiškai vienas kitam, su pilnu vilties ir meilės, širdimi, kaip milžinai stokime visi į darbą, o tuomet susilauksime šviesesnės ateities".

Lietuvos laisvei švintant

1918 metais pradeda švisti Lietuvai laisvė. "Draugas" pirmas stoja už Amerikos Lietuvių Tarybos sumanymą susaukti lietuvių visuotinę seimą New Yorke ir svarstyti Lietuvos laisvės reikalus. Iš vien tik Chicago suorganizuojama kelis šimtus draugijų ir organizacijų atstovų. Seimas įvyksta 1918 m., kovo mėn. Jame dalyvauja keletas šimtų atstovų, suvažiuosius iš visų Jungtinių Valstijų. Priima labai reikšmingas, Lietuvos laisvę liečiančias rezoliucijas, prie kurių įvykimo diena raštas "Draugas" labiausiai prisidėjo. Sudaromas tarybų pildomasis komitetas, praplečiamas Informacijos biuras Vašingtone, užlaikomi ten žmonės, taip kad darbas eina plačia vaga ir mūsų dienraštis to darbo svarbiausias ramstis. Jis savo skaitytojų ir visų Amerikos lietuvių prašo būti duosniais tautos reikalams, nes, sako, atėjo svarbus momentas, kuris Lietuvos likimą nulems į vieną, ar kitą pusę. 1918 m. vasario 16 d. Lietuvos Taryba paskelbia Nepriklausomybės Aktą. Mūsų dienraštis ne vien džiaugiasi, bet visu balsu šaukia išeiviją sujungti visas savo jėgas, kad aktas nepasiklytų tik paprastu popieriaus šmotelu, kad jis būtų įgyvendintas. "Draugo" vedėjai, skaitytojai ir jo vadovaujamoji katalikų visuomenė drąsiai ir nuoširdžiai dirba, šimtinės ir tūkstantinės aukoja. "Šiuplėkim, broliai ir sesers amerikiečiai! Gaušiu sauja ant tautos auksuro. Savo draugams ir priešams parodykime, kad gyvybės ir laisvės troškimo mums nestoka ir tuomi pačiu pareikalaukime savo tautai nepriegulmybės... Tautos ir Dievo įstatymai to mūsų reikalauja... Lietuvai laisvės aušra brėksta. Jos šviesa ir šiluma savo pasiaukavimu palaikykime". Taip rašo "Dr." 1918 m. 298 nr. Vadinasi, ir pranašauja ir skatina.

Susidaro Lietuvos vyriausybė, organizuoja kariuomenę ir visą valstybinį aparatą, puola ją bolševikai, lenkai ir bermontininkai. Iš visų pusių sudaromi pavojai jaunutei respublikai. "Draugas" ir vėl šaukia Amerikos lietuvių visuomenę dirbti visomis jėgomis, organizuoti ir kloti Lietuvos gelbėjimui auksas. Tas šauksmas nėra balsu tyruose. Pavartydami Draugo kompektus iš nepriklausomos Lietuvos laikų, pastebime, kad ir tada mūsų dienraštis energingai skatino visuomenę dėtis prie kultūrinio ir ekonominio valstybės stiprinimo darbo.

Redaktoriai

Nerasi kito lietuvių laikraščio Amerikoje, kuris būtų buvęs taip turtingas redaktoriais, kaip "Draugas". Pirmasis redaktorius a. a. kun. A. Kaupas buvo vienas žymiausias savo laikų publicistas ir rašytojas. prel. Konstantas Vasy-Vasiliauskas, kun. F. Kemėsis (karnaukininkas ir buvęs Dotnuvos žemės ūkio akademijos profesorius) buvo gabus organizatorius, geras rašytojas ir karštas patriotas. Pranas Šivickis (vėliau Lietuvos Universiteto profesorius) nors neilgai redagavo, bet vis dėlto daug ko naujo įnešė į laikraštį. Julius Kaupas (buvęs banko direktorius) turėjo neabejotiną publicisto gabumus ir daug kas galėtų įsivaizduoti, kad jis metė laikraštinių profesiją. Kun. dr. A. Maliauskas (Lietuvos Universiteto profesorius) griežtai kovojo su mūsų idėjos priešais, taip pat neigė ir tautos priešų. Kun. prof. Pr. Būčys (vyskupas) sėkmingai kovojo dėl Lietuvos nepriklausomybės ir pasižymėjo moksliniais straipsniais. Kun. dr. Ig. Česaitis (buvęs Lietuvos Universiteto docentas) daug gyvumo įnešė į dienraštį, suorganizuodamas gausią bendradarbių būrį. Dr. K. Pakštis Lietuvos Universiteto profesorius neilgai tebuvo redaktorium, tačiau savo laikotarpį atžymėjo rimtais moksliniais raštais. Kun. B. Bumša kompromisų su idėjos priešais nedarė. Su jais vedė karštas polemikas. Kun. K. Rėklaitis ir kun. dr. K. Matulaitis dirbo ramiai, bet produktinai. Kun. Vincentas Kulikauskas, kuriam daugiausia jėgų reikėjo įdėti į dienraščio gyvybės išlaikymą, rašė gyvai ir nuoširdžiai. Šiuos žodžius rašantis Draugo redaktorius kėlė užmėtę 1927 m. birželio 20 dieną.

"Draugo" nuopelnai tautai yra dideli, gal dar ir dėl to, kad jų redaktoriai nesėdėjo užsėdėję redakcijos kabinetuose, bet ėjo į visuomenę, jai ne tik rašė, bet ir gyvu žodžiu kalbėjo, ragino, vadovavo. Visi ir buvusieji ir esantieji redaktoriai buvo ir yra apkrauti visuomeniniais darbais. Taigi, jie ne vien redaktoriai, bet ir veikėjai. Būtų netikslu praleisti nepaminėjus kitų redakcijos personalo narių — redaktorių, gabių žurnalistų, rašytojų ir veikėjų. Pirmoje vietoje tenka pastatyti Petra Tumasonį, kuris buvo vienas iš seniausių Amerikos lietuvių spaudos darbininkų, pradėjęs dirbti prie kun. Varnagorio leidžiamos "Zvaigždės" 1900 metais. Ilgai dirbo prie "Kataliko", o prie "Draugo" dirbo nuo 1916 iki 1943 m. Antras Ignas Sakalas, dirbęs su mažomis pertraukomis nuo 1918 metų. Jis taip pat yra senas plunksnos darbininkas, tą darbą pradėjęs Lietuvoje. Be to yra veiklus mūsų organizacijos, ypač jaunimo tarpe veikėjas. Be jų "Draugo" redakcijoje yra dirbę: M. Zujus, J. Karosas, J. Šlikas, dr. A. Rakauskas, Pr. Zdanus, kun. A. Linkus, kun. Kazakas, dr. A. Račkus ir P. Jurgėla, K. Gineitis, Ant. Skirius, Jonas Pilpauskas, Jurgis Savaitis, L. Labanauskas, dr. O. Labanauskaitė, Vincas Laurušonis, Ed. Kubaitis.

Dabartinio redakcijos personalo narių vardus rasime kitoj šioj laidos vietoj.

Jau daug metų kai Draugas palaiko pastovius skyrius: moterų (red. Stasė Semėnienė); Sveikatos (red. dr. Aleksandras Račkus informuoja mūsų skaitytojus su maža pertrauka nuo 1919 m.); Ateitininkų (red. Saulė Liulevičiūtė, Dalia Noreikaitė); L. Vyčių (red. Ed. Sulaitis ir A. Juknis); Skautų (red. P. Nedzinskas ir fil. K. Ječus); sporto (red. Ed. Sulaitis); Socialinis draudimas ir darbas (red. Pr. Sulas ir J. Soliūnas); Kalbos (red. prof. Pr. Skardžius); akademikų (red. S. Radvilas, I. Gailiūšytė ir Sarūnas Užgiris); mokytojų (red. J. Kreivėnas ir J. Plačas); juokų (Spygliai ir Dygliai — red. dr. S. Aliūnas).

Redakcija didžiuojasi ir džiaugiasi savo kūrybingų ir uolių bendradarbių bei korespondentų gausumu. Jų turime ne tik Amerikoje, bet visuose pasaulio kraštuose. Jų talkos dėka mūsų dienraštis yra įvairus, informuojantis ir, pagaliau, formuojantis, ir, beto, mūsų politikos, visuomenės bei lietuviškos kultūros gyvenimo baruose vaidinantis tikrai nemenką vaidmenį. Šia reata jubilėine proga redakcija jiems nuoširdžiai dėkoja ir atsiprašo, kad dėl jų gausumo šiame rašinyje jų vardų nesumini.

Administracija

Draugo ūkio reikalų tvarkytojai — administratoriai yra buvę: kan. Vincentas Vizgirdas, adv. Jonas Lopata, Pranas Šivickis, Povilas Molis, kun. Jonas Kloris, Povilas Baltutis, kun. Vincas Slavynas, kun. V. Kulikauskas, M.I.C., kun. dr. K. Matulaitis, M.I.C., kun. L. Draugelis, M.I.C., kun. M. Urbonavičius, M.I.C., kun. A. Andriūšis, M.I.C., kun. A. Ješkevičius, M.I.C., kun. J. Mačiūlionis, M.I.C., kun. Petras Činikas, M.I.C., kun. Antanas Micūnas, M.I.C. Šiuo metu administratorium yra kun. Albinas Spurgis, M.I.C.

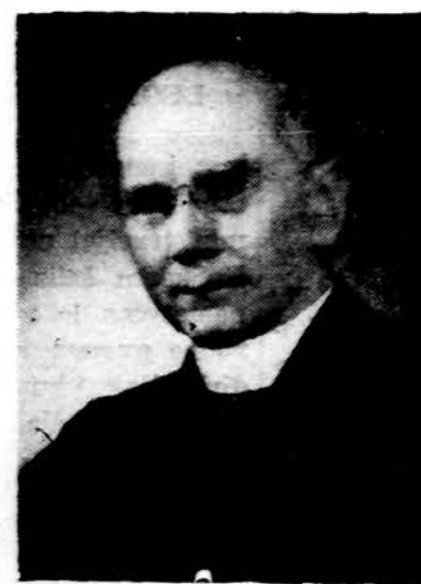
Administracijos raštinėj yra dirbę: Monika Gurinskaitė, Jonas Kazanauskas, Jurgis Tumasonis, Antanas Pedzius, br. St. Montvydas, M.I.C., br. Vladas Cibulskis, M.I.C., B. Čižauskienė (Kamarauskaitė), Pranas Gudas, L. Labanauskas, Ph. Klikiūnas, p. Lapinskienė (Mačiūlionytė), Ed. Pajajūjis, p. Šimaitienė, Martinkienė ir eilė kitų.

Spaustuvė

Jei redakcija yra laikraščio galva, o administracija — rankos, tai spaustuvė tenka vadinti širdim. Jei širdis gerai dirba, tada gerai veikia ir galva, ir gerai dirba rankos. Nuo spaustuvės pajėgumo ir jos darbininkų sugebėjimų daugiausiai priklauso laikraščio techninė išvaizda.

Dirbant redakcijoje trisdešimt trečiuosius metus, tikrai giliai vertinu didį pasiaukojimą, nepaprastą uolumą šių brolių marijonų — vienuolių: br. Jono Peldžiaus, dirbančio Draugo spaustuvėje apie 40 metų ir br. Vinco Žvingilo, kuris spaustuvėje trisdešimt virš 25 metus. Šie du broliai yra dirbę ir dirba įvairiausių darbų spaustuvėje, pradedant raidžių rinkimu, skelbimų paruošimu, visokios rūšies mašinų taisymu, didžiojo presu operavimu. Jų pasiaukojimui spausdintam žodžiui vargu bet kas kitas galėtų prilygti. Br. Vladas Cibulskis (dabar jau "pensininkas"), savo laiku populiarius Draugo piknikų rengėjas, laikraščio platintojas, kontaktų žmogus, daug metų dirbo ekspedijcos skyriuje. Br. Tadas Margis ir br. Jonas Sinkevičius dirba prie ekspedijcos ir dienraščio išvežiojimo bei kitų įvairių darbų. Br. Jonas Seitutis (jau miręs) taip pat daug metų buvo pastovus ir vertingas spaustuvės darbininkas. Yra ir daugiau brolių, (Nukelta į 3 psl.)

Sveikinu DRAUGĄ 50 m. jubilėjaus proga, pagerėjusį ir patobulėjusį. Per tiek metų daug kas pasikeitė — ir vietos ir prenumeratoriai, ir leidėjai, ir redaktoriai, ir administratoriai. Bet DRAUGAS, pergalejęs visus vargus, nedatekičius, nei kiek nepasėnėję, bet išaugo ir taip atjaunėję, Tėvų Marijonų globoje, ir pilnai patenkina skaitytojus.

Kun. prelatas Ignas Pr. Valančiūnas,
Šv. Kazimiero parapija, Philadelphia, Pa.

Nuoširdūs sveikinimai "Draugui"
auksinio jubilėjaus proga

**STANDARD FEDERAL
SAVINGS & LOAN ASSN.**

4192 Archer Ave., Chicago 32, Ill.

VALDYBA IR DIREKTORIAI

Sav. inž. A. SEMENAS
Nuoširdūs sveikinimai auksinio
jubilėjaus proga

DAINA CO
Sav. inž. A. Semenas
PARDAVIMAS-TAISYMAS
3321 So. Halsted St.
Tel. CL 4-5665

Atdara: 9—6 pirm., ketvirt. 9—9.

Sekmadieniais uždaryta

Nuoširdūs sveikinimai auksinio
jubilėjaus proga

**HANDY
HARDWARE**

2652 West 71st St.

Tel. GROVEHILL 6-8852

CHICAGO 29, ILL.

A. ir P. Stasiūnas, savininkai

Nuoširdūs sveikinimai auksinio
jubilėjaus proga

**DOCTOR
WALTER SWIATEK**

OPTOMETRIST

2209 West Cermak Rd.

Virginia 7-6592

CHICAGO 8, ILL.

Nuoširdūs sveikinimai auksinio
jubilėjaus proga

**WESTWOOD
LIQUOR STORE**

ALEX SHIMKUNAS, Sav.

2441 W. 69th St.

CHICAGO 29, ILL.

Tel. PR 6-5951

Nuoširdūs sveikinimai auksinio
jubilėjaus proga

**WEISS
APPLIANCES**

LIETUVIŲ ĮSTAIGA

4057 Archer Ave.

Tel. YARDS 7-8666

CHICAGO 32, ILL.

Nuoširdūs sveikinimai auksinio
jubilėjaus proga

**GLOBE
PARCEL SERVICE**

SIUNTINIAI LIETUVON

4102 Archer Ave.

CHICAGO 32, ILL.

FR 6-6399

Siunčiame Draugui bičiuliškus
sveikinimus jo auksinės
sukakties proga.

Kun. W. C. Karaveckas

SV. KAZIMIERO PARAPIJA

2114 Sarah Street

PITTSBURGH 3, PA.

Siunčiame Draugui bičiuliškus
sveikinimus jo auksinės
sukakties proga.

**Edvardas
SAUNORIS**

GEJYNAS

Tel. PHELSON 9-1355

3942 W. 111th Street

CHICAGO 43, ILL.

Nuoširdūs sveikinimai auksinio
jubilėjaus proga

**LITHUANIAN
HOTEL**

Telef. TAYLOR 9-2733

1606 So. Halsted St.

CHICAGO 8, ILL.

Sav. S. J. Dargušis

Siunčiame lietuvių katalikų
dienraščiui, auksinio
jubilėjaus proga,
nuoširdūs linkėjimai

**UNIVERSAL
SHOE STORE**

Sveikiname jubilatą Draugą
ALTAR SOCIETY OF OUR LADY OF VILNA
2327 W. 23rd Pl.
CHICAGO 8, ILL.

Sveikiname jubilatą Draugą
FRANK SMILGIS
GROSEY
2519 W. 71st Str.
CHICAGO 29, ILL.

Sveikiname jubilatą Draugą
DR. F. C. WINSKUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2420 W. Marquette Road
Chicago 29, ILL.

Versk ir toliau kultūros dirvonus, mielas sukaktuvinike.
Rt. Rev. Msgr. JOHN F. BOLL
1703 Jackson Street
SCRANTON 4, PA.

Sveikiname jubilatą Draugą
LEONARDAS PLECHAVICIUS, M. D.
248 Nepperhan Ave.,
Yonkers, N. Y. Tel. YO 9-5323

Sveikiname jubilatą Draugą
DR. K. DRANGELIS
(DANTISTAS)
2420 West Marquette Road
Ofico RE 7-2266. Res. HE 4-3837

Sveikiname jubilatą Draugą
DR. ONA VASKEVICIUS
(VASKEVICIUTE)
GYDYTOJA IR CHIRURGE
6248 South Kedzie Avenue

Versk ir toliau kultūros dirvonus, mielas sukaktuvinike.
KAZIMIERAS UKELIS
3436 So. Lituanica Ave.
CHICAGO 8, ILL.

Nuoširdūs sveikinimai auksinio jubilėjaus proga
JULIUS KUZAS
6840 S. Artesian Ave.
CHICAGO 29, ILL.

Versk ir toliau kultūros dirvonus, mielas sukaktuvinike.
JUOZAS TAUCAS, M. D.
Cedar Ave.
LAKE VILLA, ILLINOIS

Versk ir toliau kultūros dirvonus, mielas sukaktuvinike.
Dr. and Mrs. A. BELICKAS
9816 S. Spaulding
EVERGREEN PARK, ILL.

Versk ir toliau kultūros dirvonus, mielas sukaktuvinike.
NEK. PR. SVENC. M. MARJOS SESERYS
R. F. D. 2
PUTNAM, CONN.

Nuoširdūs sveikinimai auksinio jubilėjaus proga
BRUNO KLEMKKA
3931 W. 62nd St.
CHICAGO 29, ILL.

Sveikiname jubilatą Draugą
L. R. K. S. A. 265 Kp.
2040 Central
DETROIT 9, MICH.
Matas Šimonis, sekr.

Sveikiname jubilatą Draugą
ROCKWELL CLUB
Ona ir Balys Mulloiai, sav.
3957 So. Rockwell St. VI 7-8413
CHICAGO 32, ILL.

Versk ir toliau kultūros dirvonus, mielas sukaktuvinike.
DR. V. P. TUMASONIS
2454 W. 71st Street
CHICAGO 29, ILL.

Sveikiname jubilatą Draugą
DR. J. ir K. AGLINSKAI
GYDYTOJAI IR CHIRURGAI
5430 So. Kedzie Ave.
CHICAGO 32, ILL.

Sveikinu jubilatą Draugą
APOLINARAS PETKUS
LAIKRODININKAS
2502 W. 69th Str.
CHICAGO 29, ILL.

Linkėjimai DRAUGUI sekmės lietuviškosios dirvos purentojams!
LEONARDAS DARGIS

Sveikinu jubilatą Draugą
50 m. Draugo skaitytojas, platin-tojas ir rėmėjas, 82 m. amžiaus
KAZYS KUCINSKAS
278 Pringle St., Kingston, Pa.

Sveikiname jubilatą Draugą
KAZYS KARAZIJA
GENERAL. KONTRAKTORIUS
2607 W. 51st Str.
Chicago 32, ILL. RE 7-5060

Sveikiname Draugui bičiuliškus sveikinimus jo auksinės sukakties proga.
KUN. ALBERT ABRACINSKAS
BROCKTON, MASS.

Sveikiname Draugui bičiuliškus sveikinimus jo auksinės sukakties proga.
KUN. TITAS NARBUTAS
BROOKLYN, N. Y.

Sveikiname Draugui bičiuliškus sveikinimus jo auksinės sukakties proga.
KUN. KAZYS RICKUS
LANGTON, ONT., CANADA

Sveikiname jubilatą Draugą
REV. J. V. SKRIPKUS
ST. FRANCIS ACADEMY
1401 Hamilton Rd.
PITTSBURGH 34, PA.

Sveikiname Draugui bičiuliškus sveikinimus jo auksinės sukakties proga.
KUN. ANDRIUS SENKUS
NEW YORK, N. Y.

Auko Amžiaus sulaukusiam DRAUGUI, būdinciam lietuviškosios ir krikščioniškosios kultūros sargyboje, nuoširdūs sveikinimai.
KUN. DR. VALDEMARAS CUKURAS
LSS Vyr. Dvasios Vadovas

Versk ir toliau kultūros dirvonus, mielas sukaktuvinike.
KUN. EMIL M. PAUKSTIS
405 Madison St.
CHESTER, PA.

Sveikiname Draugui bičiuliškus sveikinimus jo auksinės sukakties proga.
KUN. JONAS PAKALNISKIS
BROOKLYN, N. Y.

Best wishes on your Golden Jubilee
OLD ST. JOSEPH'S CHURCH
1107 Orleans St.
CHICAGO, ILL.

Sveikiname jubilatą Draugą
ONA IR JURGIS PAULIKAI
Back of the Yards Tavern
1425 West 45th St.
Telefonas LA 3-9750

Nuoširdūs sveikinimai auksinio jubilėjaus proga
L. ABAVAVICIUS
7351 S. Western Ave.
CHICAGO 36, ILL.

Sveikiname jubilatą Draugą
ANNA NEMUNAS, Sav.
Moderniškos Bučernės ir Groser-nės. Mandagus Patarnavimas Visiems

4524 S. Wood St., Tel. YA 7-5973
Best wishes on your Golden Jubilee
Dentistry can extend Human Life ten to twenty years
MAYO CLINIC

Sveikiname Draugui bičiuliškus sveikinimus jo auksinės sukakties proga
KUN. VLADAS KARALEVICIUS
ELIZABETH, N. J.

Versk ir toliau kultūros dirvonus, mielas sukaktuvinike.
VILNAUS AUSROS VARTŲ PARAPIJA
NEW YORK, N. Y.

Sveikiname jubilatą Draugą
FURNITURE CENTER, INC.
3207 S. Halsted St.
CHICAGO 8, ILL.
Tel. VI 2-4226, CA 5-3207

Sveikiname jubilatą Draugą
VACYS PETRAUSKAS
GENERAL KONTRAKTORIUS
6936 So. Maplewood Ave.
CHICAGO 29, ILL.

Sveikiname jubilatą Draugą
BALYS RADIO & TELEVISION
2646 West 71st St.
CHICAGO 29, ILL.
Tel. PR 8-5374

Sveikiname jubilatą Draugą
GRAY'S SHELL SERVICE
Lietuvių Istaiga
6654 S. California Ave., PR 8-9676
CHICAGO 29, ILL.

Versk ir toliau kultūros dirvonus, mielas sukaktuvinike.
JANUS BEER SALES
1901 West Cermak Rd.
BROADVIEW, ILL.

Sveikiname jubilatą Draugą
LIETUVOS KAREIVIŲ DRAUGYSTĖ
1330 So. 49th Ave.
CICERO 50, ILL.

PASIKALBĖJIMAS SU KUN. A. G. EŽERSKIU

MATAS ZUJUS, Wilkes Barre, Pa.

Miners Mills (šalia Wilkes-Barre, Pa.) Šv. Pranciškaus parapijoje klebonauja kun. Antanas G. Ežerskis. Jis klebonavo Cicero, Ill., Šv. Antano parapijoje kaip tik tuo laiku, kai savitrašis Draugas buvo perkeltas iš Wilkes-Barre į Chicago. Jis yra buvęs Draugo leidėjų bendrovės direktorius, pirmininkas, išdėstęs ir labai daug yra prisidėjęs finansinai prie Draugo išlaikymo iki jo perėmė Tėvai Marijonai. Suprantama, kad Draugo auksinio jubilėjaus paminėjimas nebūtų pilnas, jeigu nieko nebūtų parašyta apie kun. A. G. Ežerskį ir jo vaidmenį. Tadgi sužinojės, kad yra rengiamas jubilėjinis Draugo numeris, spalio 16-tą padariau asmeninį pasimatymą ir pasikalbėjimą.

— Kuriais metais ir kokias pareigas ėjote Draugo leidėjų bendrovėje?

— Neturėdamas po ranka anų laikų laikraščio komplekto, nei metų, nei kitų tikslinių datų negaliu nurodyti, vieno leidėjų bendrovėje teko eiti pirminko ir išdėstymo pareigas.

— Kas daugiausia prisidėjo prie Draugo rėmimo?

— Turiu pasakyti, kad nuo pat Draugo įsteigimo ir jo leidimo Wilkes-Barre iš čikagiečių kunigų daugiausia yra parodę rūpestį ir trūsio tu laikų Kunigų Sąjungos pirmininkas kun. Antanas Stasiukynas. Jis vedė susirašinėjimus su Seranton rajono kunigais, jis rūpinosi Draugo pergabėmimu į Chicago, jis priglaudė savo pastogėje — Šv. Kazimiero Serantų vienutyno kapelioną patalpose. Finansiniai Drauga taipgi stipriai yra parėmę prel. Mykolas Krušas, kun. Pranas Serafinas, kun. Jeronimas Vaičiūnas, kun. Ignas Albavičius, kun. Aleksandras Skripkus, kun. Aleksandras Baltutis ir kiti Chicago ir kitų rajonų lietuvi kunigai. Kaip tik Draugas atsidurdavo sunkioje finansinėje padėtyje, kunigai susirinkdavo, pasitarėdavo ir traukdavo iš skolų.

— Ar skaitote dienraštį Draugą ir kokia jūsų nuomonė apie jį?

— Draugą skaitau be pertraukos. Dabartinė Draugo, padėties man išrodo geriausią višoje jo istorijoje. Ne tik finansiniai išrodo stipriai pastatytas, bet ir turiniu kiekvieną gali džiuginti.

Spaudos veteranas rėmėjas kun. A. G. Ežerskis jau baigia aštuntą dešimtį metų, vienok jis dar yra pajėgus ir veiklus. Jis yra gimęs 1880 metais birželio mėn. 1 d., Stulgijų parapijoje, Raseinių apskr. Sūnus Antano ir Praksidos Kavaliauskaitės Ežerskių. Lietuvoje užbaigė pradinę mokyklą šilalės mieste. Sulaukus 12-kos metų mirė jo tėvas ir motina. Dėdės Karolio Ežerskio kviečiamas ir remiamas į JAV atvyko 1899 metais gegužės 14 d. Lankė Šv. Stanislovo kolegiją Chicagoje ir St. Mary's seminariją Cincinnati, Ohio, kurią užbaigus J. E. vysk. Quigley šv. Petro katedroje, Chicagoje, 1908 m. birželio 13 d. (jo globėjo dienoje) įšventė kunigu. Pirmąsias misias atlaikė birželio 14 d. Šv. Jurgio bažnyčioje, Chicagoje, kur klebonavo a. a. Kriaučiūnas, Vikaravo Šv. Kryžiaus parapijoje, Chicagoje, prie klebono Aleksandro Skripkaus. Po trijų metų vyskupo buvo paskirtas suorganizuoti naują Antano parapiją, Cicero, Ill. Čia darbavosi septynis metus. Po to klebonavo Šv. Marijos parapijoje, Ey-non, Pa., Šv. Antano parapijoje,

Forest City, Pa., Miners Mills Šv. Pranciškaus parapijoje klebonavo vietą užėmė 1929 m. Čia jam teko vadovauti sunkiais depresijos laikais, be to parapijoje žmonių skaičiumi buvo nedidelė ir turėjo gana apščiui skolų, vienok pasidėkojant jo sugebėjimams ir darbštumui išbrido ne tik iš skolų, bet peritaisė bažnyčią, įsigijo kapines, nupirko ir patogiai pertaisė namą, kuriame apgyvendino atkviestas Jėzaus Nukryžiuotojo Seseris, kurios čia mokina ir auklėja parapijos vaikučius.

Kun. A. G. Ežerskis sumaniai vesdamas parapijos reikalus suranda laiko paremti darbu ir aukomis Balfą, Altą ir kitas višiuomenines ir tautines organizacijas. Retais kuris kunigas yra įsigijęs tiek parapiječių ir bendrai lietuvių ir kitataučių pagarbos, kaip kun. A. G. Ežerskis.

Jis, kaip buvęs vienas iš stipriausių savitrašio ir dienraščio Draugo rėmėjų, tikrai nuoširdžiai džiaugiasi šio laikraščio auksinio jubilėju ir linki jam šviesios ateities!

Draugo kelias

(Atkelta iš 2 psl.)

kurie dirbo spaustuvėję, bet trumpesnį laiką.

Pirmieji spaustuvės darbininkai, atsikėlus Draugui į Chicago buvo: Aleksandras Prečnauškas — Prečn (pats pirmasis), Jonas Vasiliauskas, Antanas Sutkus. Vėliau dirbo Stasys Petkus ir kiti. Šiuos žodžius rašančiam per daug metų spaustuvėję tekdavo susitikti su ilgamečiais raidžių rinkėjais — Jonu Kulikansku, Mykolu Lazutka, Jonu Naujafin ir kitais. Kas šiuo metu dirba spaustuvėję bei administracijoje, sužinosite iš nuotraukų, kurias rasime šiame jubilėjiname leidinyje.

Nėra abejonės, kad tėvai marijonai — dienraščio leidėjai yra dėkingi lietuviškai visuomenei už talką šiame dideliame jų darbe. Vertingu tarpininku tarp visuomenės ir tiesioginių leidėjų yra Lietuvių Katalikų Spaudos draugija, kuriai daug metų pirmininkauja prel. Ignas Albavičius. Jos dabartinį direktoriatą sudaro — prel. Jurgis Paškus, Antanas Rudis, kun. Jonas Jančius, M.I.C., kun. Ant. Micūnas, L. Šimutis, kun. A. Spurgis, kun. dr. Rimšelis, kun. Pr. Garšva, Ig. Sakalas, kun. V. Andriūška, St. Pieža, K. Česnulis, kun. J. Dambrauskas ir kun. J. Petrauskas.

Dienraščio Draugo žinioje yra ir Lietuviškosios Knygos Klubas, kurio direktorium yra dienraščio moderatorius kun. Pr. Garšva, M.I.C.

Taigi, Draugas jau suvirš 50 metų amžiaus. Tačiau jis dar negalvoja trauktis pensijon. Turėdamas gražų nudirbtų darbų rekordą, įgijęs daug patyrimo, apsuptas tūkstančiais draugų, daugybę puikių bendradarbių — rašytojų ir žurnalistų — ir toliau eis tuo pašiu keliu nesvyruodamas, neabejodamas, tarnaudamas Dievui ir Tėvynei, ugdydamas ir palaikydamas religines ir lietuvių tautines vertybes.

Šeima švedijoj

Iširusių santuokų skaičius švedijoj nepaprastai didelis. 1851 m. jis tesiekė 4%, 1900 m. — 14%, 1958 m. — 50%. Pvs. Stockholme pastaraisiais 4 metais 48% santuokų iširo arba baigia irti; dalis jų sudarė naujas santuokas. Valstybinė bažnyčia — protestantinė — praktiškai tai toleruoja.

Sveikiname Draugui bičiuliškus sveikinimus jo auksinės sukakties proga.

Kun. Leonardas C. Gižinskas
Farmington, W. Va.

Nuoširdūs sveikinimai auksinio jubilėjaus proga

MIDWEST SERVICE STATION
2335 So. Western Ave.
CHICAGO 8, ILL.
Telef. Virginia 7-9758

Nuoširdūs sveikinimai auksinio jubilėjaus proga
PETRAS BIELIŪNAS
4348 S. California Ave.
LAfayette 3-3572

Sveikiname Draugui bičiuliškus sveikinimus jo auksinės sukakties proga.

Midwest Produktų KRAUTUVĖ
V. TALLAT—KELPSAI
2300 W. 23rd St.
CHICAGO 8, ILL.
Tel. Virginia 7-6771

LAIMINGAI SULAUKTI DEIMANTINIO JUBILEJAUS!

Lietuvos Vyčių Sendraugių kuopa
CHICAGO, ILL.

Pradedant antrąjį pusšimtį metų, linkime ir toliau stovėti didžiųjų principų sargyboje

VALYS POWER SERVICE
c/o V. Indrūnas
7139 S. Mozart St.
CHICAGO 29, ILL.
Tel. GROvehill 6-6440

Nuoširdūs sveikinimai auksinio jubilėjaus proga

VIKTORAS KOŽICA
Gazolino stotis ir automobilių taisymo dirbtuvė
SHELL BENZINAS
Kamp. 58-los ir S. Western
Tel. PROspect 8-9533

Seniausiam lietuvių katalikų dienraščiui, auksinio jubilėjaus proga, nuoširdūs linkėjimai

DR. & MRS. P. ATKOČIŪNAS
1629 So. 49th Court
CICERO 50, ILL.

Seniausiam lietuvių katalikų dienraščiui, auksinio jubilėjaus proga, nuoširdūs linkėjimai

HARRY SEIGAN VYRŲ RŪBŲ KRAUTUVĖ
4630 So. Ashland Ave.
CHICAGO 9, ILL.
Telef. YARds 7-1272

Sveikiname Draugui bičiuliškus sveikinimus jo auksinės sukakties proga.

New Illington RESTAURANT
2151 W. Cermak Rd.
Tel. Virginia 7-8901

GALINA ČESIGNAS

Sveikiname jubilatą Draugą

ALEKSAS BRINAS
GENERAL KONTRAKTORIUS
Taiso ir atlieka visokių namų remontus
2715 West 43rd St.
CHICAGO 32, ILL.
LA 3-9751 FR 6-3922

Pradedant antrąjį pusšimtį metų, linkime ir toliau stovėti didžiųjų principų sargyboje

ROYAL BLUE STORE
A. Valavičius, A. Čepėnas, K. Brencius
4359 So. Campbell Ave.
CHICAGO 32, ILL.
Tel. BI 7-9475

Sveikiname jubilatą Draugą
PRANAS SALEMONAVICIUS
504 W. 33rd St., Chicago 16, Ill.
Vlet. 2-3486
Income tax & Accounting

Nuoširdūs sveikinimai auksinio jubilėjaus proga

Danutė ir Vacys JAKOVICKAI
MAISTO PRODUKTŲ KRAUTUVĖ
4064 So. Artesian Avenue
Tel. LAfayette 3-7155
CHICAGO 32, ILL.

Sveikiname Draugui bičiuliškus sveikinimus jo auksinės sukakties proga.

Kun. A. Valančius Šv. Mykolo parapijos klebonas
1644 W. Wabansia Ave.
CHICAGO 22, ILL.

Gerbiamieji "Draugo" Leidėjai, Leiskit Jus nuoširdžiai pasveikinti jubilėjaus proga ir palinkėti viso geriausio!

Ne lengva buvo lietuvių J.A.V. padėtis senesniais laikais (kas kita dabar!), dėl stokos darbo, švietimo klausime ir net tikybos dalykuose. Malonus "Draugas" jiems daug padėjo per tuos 50 metų, nežiūrint kad ir pačiam buvo sunkumų dėl lėšų. Bet nežiūrint viso to, rezultatai atsiekė didžiulius! Valio "Draugui", valio bendradarbiams, valio redaktoriams!

Kun. kan. A. Steponaitis
2718 St. George St.
Los Angeles 27, Calif.

Pradedant antrąjį pusšimtį metų, linkime ir toliau stovėti didžiųjų principų sargyboje

LIETUVOS VYČIAI

Illinois-Indiana Apskritis

2453 W. 47th St.
CHICAGO 32, ILL.

Pradedant antrąjį pusšimtį metų, linkime ir toliau stovėti didžiųjų principų sargyboje

ILLINOIS BAKING CORP.
2230 So. Union Ave.
CHICAGO 16, ILL.

Sveikiname Draugui bičiuliškus sveikinimus jo auksinės sukakties proga.

GARY FEDERAL SAVINGS & LOAN ASSOCIATION
1700 Broadway
GARY, INDIANA

Nuoširdūs sveikinimai auksinio jubilėjaus proga
CHARLES L. RICHARDS BARBER SHOP
4410 W. 63rd St., Chicago 29, Ill.
PORTsmouth 7-4658

Pradedant antrąjį pusšimtį metų, linkime ir toliau stovėti didžiųjų principų sargyboje

PRUZIN FUNERAL HOME
1111 Roosevelt St.
GARY, IND.

Pradedant antrąjį pusšimtį metų, linkime ir toliau stovėti didžiųjų principų sargyboje.

JOHN PAKEL, President

CHICAGO SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

VALDYBA IR DIREKTORIAI

JOHN PAKEL, SR., President

6245 South Western Ave.

Chicago 36, Illinois

GROvehill 6-7575

JAV LIETUVIŲ SPAUDA

K. MOCKUS, Boston, Mass

Pirmieji laikraščiai

Lietuviškas spausdintas žodis JAV pasirodė 1874 m. vadinasi, beveik dešimt metų anksčiau už "Aušrą". Toks jau mūsų likimas, kad visur susiduriame su lenkų pasireiškimu. Ir spaudos srityje pirmasis šiame krašte pasireiškė lenkų kilmės lietuviškai pramokęs buvęs kaimo mokytojas Mikas Tvarauckas. Jis tais metais mėgino leisti "Lietuvišką Gazietą". Tada prenumeratorių skaičiai savaime galėjo siekti tik vieną kitą šimtą. Vėliau tas pats Tvarauckas leido lietuvišką savaitraštį "Uniją" ir daug knygelių, išverstų iš lenkų kalbos, kaip "Mikaldos pranašystės" ir pan. 1884 metais atvyko iš Prūsų Jonas Šliupas, buvęs "Aušros" redaktorius, ir kurį laiką redagavo Tvaraucko "Uniją". Savaime su Tvaraucko nuotaikomis nesutapęs J. Šliupas 1885 m. pradėjo leisti New Yorke "Lietuviškąjį Balsą", kuris ėjo ligi 1889 m. Šliupo nuotaikos buvo svetimos daugeliui to meto lietuvių ir užtat jo laikraštis finansiniu atžvilgiu laikėsi silpnai, nors rąstų nemažai gaudavo iš Lietuvos inteligentų. Žmonės labiau palaikė 1886 m. Plymouth, Pa.,

įsteigtą J. Paukščio leidžiamą "Vienybę Lietuvininkų", kurios pirmuoju redaktoriumi buvo savotiškai pagarsėjęs D. T. Bačkauskas. Tas laikraštis, nors neturėjo aiškios linijos, bet nebuvo ir aiškiai priešreliiginis. 1888 m. Bačkauskas, pasitraukęs iš "V. L.", įsteigė savo laikraštį "Saulę", kuris neseniai sustojo ėjęs. Pirmaisiais savo ėjimo metais "Saulė" ypač pagarsėjo savo "Taradaika", vadinamu humoristiniu skyriu, kurį primenantį "Keleivio" "Maiką su Tėvu", tik daug astresniu.

Prof. M. Biržiška cituoja kun. A. Miluko posakį, kuriuo šis veiklus ir rimtas kunigas pavadino Bačkauską "Amerikos lietuvių laikraštijos chamizmu, jei ne tėvu, tai tikrai krikštėviu".

Ano meto rašybos ir nuotaičių charakteristikai paimiti trumpą netaisyta citatą iš "Vienybės Lietuvininkų" pirmojo numerio;

"Ne mįslijam west wajnos su polskom gazetom ba turyt me ta izminti jog esame kudi-kejs wienos Motinos "Tewiszkes", o szlektas tas kur in savo lizda dergje. Noredamy pertaj parodit idant mus kiti

szenawotų szenawokimes pirmiaus patis sawe, glausdamies po tuo žianklū "Wienibe", zga-da ir tykras krykščioniszkas giwenimas tegul ponawoje tarpe mus.

"Wiera katalikiška turi būt wadovu ba be wieros tykros ira žmožus kaip numyrias tury po-teisybej paweiksła žmogistes, ale dwase negaiwina".

Prolenkiška linija iš "V. L." išnyko Bačkauskui iš redaktorių pasitraukus. Pasaulėžiūrinu atžvilgiu ji blaškėsi besikeičiant redaktoriams. Kurį laiką ją redagavo kun. Milukas, dar klieriku tada buvęs. Vėliau ji nuo katalikiškų reikalų nutolo. Šliupo "Balsas" iš karto stipriai puolė "V. L.", iškeikdamas dabar laikrastinę kalbą visai neįsivaizduojamais žodžiais, kaip durniai, rupūžės, vėlniai ir pan. Šliupo žmona Egles slapyvardžiu buvusi uoli jo darbo taktininkė Vienybės redaktorių vadino asilais ir pan. Anie, žinoma, atsilygino, vadindami Šliupą maskolių agentu, Judosiu, Jonu Balvonu ir pan.

Laikraščių lygis

Savaime aišku, kad ano meto laikraščių lygį sąlygojo stoka mūsų nusistovėjusios rašybos ir, kas dar svarbiau, stoka tam darbiu minimaliai parengtų žmonių. Laikraštinių trūkumus Amerikos Lietuvoj reikėsi visą laiką ligi paskutinės imigracijos, kai staiga laikraštinių atsirado daug, nors ne visi aktyvūs.

Palengva, visdėlto, laikraščių lygis kilo, kilo jų prenumeratorių skaičius, augo formatas ir išvaizda. Atsiradus daugiau prasilavinusių veikėjų, nors srovinė kova nemažėjo, bet jos pobūdis kito. Laikraščių skaičius taip pat augo. Lietuviai kunigai ir katalikai pasauliečiai ėmė vis stipriau organizuoti savąją spaudą, palengva užėmusią pirmąją vietą to krašto lietuvių spaudoje.

Periodinių leidinių skaičius

1895 m. jau buvo penki lietuviški laikraščiai, 1898 m. — aštuoni laikraščiai, 1908 m. — keturiolika laikraščių, 1912 m. — 23 laikraščiai, 1922 m. — 27, 1924 m. — 32, 1932 metais šiame krašte ėjo 23 laikraščiai, jų tarpe 4 dienraščiai (deja, du komunistiniai), kas antrą dieną ėjo "Vienybė", kas tris dienas "Darbininkas" ir "Saulė", savaitiniai "Amerikos Lietuvis", "Dirva", "Garsas", "Keleivis". "Sandara" ir "Tėvynė". Kiti dvisavaitiniai, mėnesiniai ar dar rečiau. Nuo tada ligi naujos ateivių bangos atsiradimo vis buvo pavojaus kad laikraščių skaičius kris, nes krito skaitytojų skaičius, pastoviai trūko redaktorių, didelė dalimi ne vienas laikraštis vertėsi perspausdinimu straipsnių iš Nepriklausomos Lietuvos spaudos. Su panašiu skaičiumi, visdėlto, išgyventa

ligi paskutinio karo pabaigos, kai naujos ateivių bangos atsiradimas stipriai pakėlė laikraščių lygį, jų skaičių ir jų tiražą. Savaime aišku, kad visa tai nepatiko daugeliui senųjų skaitytojų, pratusių prie didelių raidžių, prie lėkštesnio turinio ir paprastesnės formos bei kalbos. Gyvenimo sustabdyti niekas nebegalėjo, nes vistiek laikraščių leidėjams savaime teko skaitytis su naująja banga. Buvo, tiesa, likę išimčių, kaip "Saulė", bet iš viso vaizdas per pastarąjį dešimtmetį yra labai pasikeitęs.

A. Simutis savo "Žinyne" paduoda — penkiasdešimt vien JAV išeinančių periodinių leidinių mūsų kalba. Žinoma, toks skaičius negalės ilgai laikytis, bet pagrindiniai laikraščiai, jau spėję atsiremti pačiais naujaisiais skaitytojais, žinoma, ilgai laikysis. Tąja prasme gal daugiausia apdairumo parodė "Draugo" leidėjai ir redaktoriai. Ten nereikėjo redakcijos pertvarkymo. Ten prie to paties vyr. redaktoriaus ir prie tų pačių leidėjų buvo papildytas labai natūraliu būdu laikraščio redakcijos personalas ir, reikia manyti, bus ir toliau panašiu būdu papildomas.

"Draugas" tokiu būdu yra tapęs plačiausiai skatiomu lietuvių dienraščiu ne tik JAV, bet ir kituose net gana tolimuose kraštuose. Šalia dienraščių ir savaitraščių turime ir žurnalų. Tai "Aidai", "Lietuvių Dienos" ir eilė profesinių bei politinių grupių leidžiamų leidinių.

Katalikų laikraščių skaičius

Kalbant konkrečiai apie katalikų spaudą, turime konstatuoti, kad šiuo metu vien JAV eina apie 20 periodinių leidinių, visi gražios išvaizdos ir įvairaus turinio ir didelė dalis leidžiami mūsų vienuolių organizacijų. Praktika parodė, kad vienuoliai yra geri laikraščių leidimo tvarkytojai, turi skaitytojų pasitikėjimą ir, žinoma, gerai daro, jei redakcijas didžiojo užpildo pasauliečiais, nes vienuoliui sunkiau orientuotis kasdieniškame pasauliečių gyvenime. "Draugo" leidėjai yra marjonai, Aidų ir Darbininko — pranciškonai. Tai visų gerbiami leidiniai, kurie, reikia manyti, bus ir pačių leidėjų, ir visuomenės palaikomi.

Knygų leidimas

Sykiu su laikraščiais prasi-dėjo ir knygų leidimas. Pradžioje tos knygos turėjo daugiau tenkinti emigrantų reikalus. Vėliau nemažai pasitarnau-tai ir atgimusiai bei atsikurian-čiai Lietuvai.

Knygų leidimas čia niekada negalėjo duoti didesnių pajamų. Dažniausiai tai buvo nuostolingas dalykas. Visdėlto, Amerikos lietuviai yra išleidę šimtais knygų, o jų sudėtais pinigais Lietuvoje buvo išleisti pirmie-

ji vadovėliai savoms mokykloms. Leidėjais buvo organizacijos, buvo ir atskiri asmenys — mecenatai, kokių ir dabar dar turime. Leido knygas susivienijimai ir mažesnės draugijos. 1896 m. įsisteigė Tėvynės Mylėtojų Draugija, išleidusi apie 40 knygų, kurių dalis yra visiems lietuviams vertingos. Katalikai turėjo savo ne vieną spaudos leidimo bendrovę, tebeturi ir dabar Lietuviškos Knygos Klubą (prie Draugo). Kultūros Institutą su garbingu spaudos mecenatu prel. Pr. Juru priskytyje. Vien kun. A. Milukas yra išleidęs apie 100 knygų. Atskirų laikraščių leidėjai taip pat kiekvienas yra nemažai knygų išleidę. Sunkiausias knygų leidimui šiame krašte periodas buvo, kai dėl senatvės ir mirimų smarkiai ėmė mažėti čia buvusių skaitytojų skaičius, o dėl karo ir okupacijų visai nutrūko ryšys su Lietuva. Normalios knygos tiražai jau begalėjo siekti vos vieną kitą šimtą. Vaizdas pasikeitė atvykus naujai ateivių bangai su savo skaitytojais ir su savo leidyklomis. Tų leidyklų yra ištisa eilė. Leidėjai, žinoma, nusiskundžia, kad per mažai knygų perkama, skaitytojai taip pat turi pagrindo nusiskusti, kad permažai pasirodo didesnės vertės originalių mūsų literatūros veikalų.

Vertimai kasdien vis mažiau bus kam reikalingi ir dėl to nėra ko sukli galvos. Bet savos literatūros emigracijoje puoselėjimas turi savo didelę vertę. Iš senųjų leidėjų reikšmingai prisidedančių prie išleidimo tokių knygų, kurių nepajėgia išleisti normalios leidyklos, pirmoj eilėj turime minėti prel. Pr. Jūrą, jau po pastarojo karo išleidusį keletą vertingų knygų, J. Bačiūną ir dar vieną kitą.

Spaudos reikšmė

Visi, kurie turime reikalo su gyvyju mūsų gyvenimu, žinome, kad spauda yra pagrindinė mūsų gyvybės reikšėja. Nebūtų reikalo aiškinti spaudos reikšmę. Ją berods pakankamai suprantame. Tik suprasdami turime įsidėmėti, kad jos išlaikymas yra visų mūsų reikalas, kad niekas iš šalies ją nepasirūpins. Kurie galime, remkime ją raštais. Visi remkime savo prenumeratomis ir kitokia materialine parama.

Pijaus XII mirties metinės

Spalio 21 d. Vatikane įvyko popiežiaus Pijaus XII mirties metinių minėjimas. Dalyvavo Sv. Tėvas, Jonas XXIII, visi Romoje gyvenę kardinolai, Italijos vyriausybės atstovai, daug arkivyskupų bei vyskupų, diplomatinis korpusas prie Sv. Sosto ir tikintieji iš įvairių kraštų. Lietuvai atstovavo vysk. V. Padolskis ir Lietuvos atstovas prie Sv. Sosto min. Stasys Girdvainis.

Paskaitą apie Pijaus XII asmenį ir veiklą skaitė Vatikano valstybės sekretorius kardinolas Tardini. Kalbėtojas iškėlė prieš metus mirusio popiežiaus heroiškas dorybes, jo didelius nuopelnus taikai ir jo istorinį vaidmenį mūsų laikų pasauly. Iškėlęs klausimą, ar Pijus XII buvo politikas, kardinolas Tardini taip atsakė: "Jei politiką suprantame, kaip mokslą ir meną, kuriantį tautose ir tarptautiniame gyvenime bendrąją gerovę, turime be abejonės pripažinti, kad Pijus XII buvo politikas, vykdęs garbingą, sveiką ir šventą politiką".

— Belgijoje — Louvain katalikų universitete vieno anoniminio geradario aukos dėka yra įsteigta Ecumenismo katedra — studijuoti krikščionių susivienijimo klausimams.

Aukso jubilėjaus proga sveikinu savo ir mano parapiečių vardu "Draugo" darbuotojus, skaitytojus ir rėmėjus, linkėdamas visiems gausios Dievo palaimos.

"Draugas" man ir mano parapiečiams labai patinka. Kadangi jis yra vienas iš geriausių dienraščių Jungtinės Amerikos Valstybėse.

Tegul nebūna nei vieno lietuvių laisvame pasaulyje, kuris neskaitytų ir neremtų "Draugo".

Kun. Simonas Morkūnas, Klebonas
SIOUX CITY, IOWA

Aukso jubilėjų švenčias jubiliate, ir toliau nepavarg skelbdamas meilės ir laisvės idėjas

CHARLES P. KAL

6322 So. Western Ave., Chicago 36, Ill.

Tel. PR 6-5162

Pradedant antrąjį pusimtį metų, linkime ir toliau stovėti didžiųjų principų sargyboje

Siunčiame Draugui bičiuliškus sveikinimus jo auksinės sukakties proga.

Kun. Jonas M. Bakšys
Rochester, N. Y.

BRUNO'S KEPYKLA
Sav. B. Macianskis
3339-41 S. Lithuania Ave.
Tel. CLlside 4-6376

Vilniaus Aušros Vartų
parap. choro vardu
Antanas Skridulis

Nuoširdūs sveikinimai aukso jubilėjaus proga
ST. PATLABA
MAISTO KRAUTUVE
2624 W. 69th St. GR 6-9361

Siunčiame Draugui bičiuliškus sveikinimus jo auksinės sukakties proga.

Sveikiname jubiliatą Draugą
OVERSEAS CARGO CO.
514 W. Pershing Rd.
Chicago, Ill. Tel. OA 4-9079
Vedėjas P. NEDZINSKAS

Newspaper Service Co.
PHOTO ENGRAVER
180 N. Wacker Drive
CHICAGO 6, ILL.

Nuoširdūs sveikinimai aukso jubilėjaus proga
DR. A. J. BERTASH
736 W. 35th St., Chicago 16, Ill.
Tel. YArds 7-5921

Sveikiname jubiliatą Draugą
MYKOLAS BAJORČUNAS
LIQUOR STORE & TAVERN
GR 6-9092
2451 W. 69th St., Chicago 29, Ill.

Siunčiame Draugui bičiuliškus sveikinimus jo auksinės sukakties proga.
MR. & MRS. K. S. JONAITIS
2735 W. 43rd St., Chicago 32, Ill.

Nuoširdūs sveikinimai aukso jubilėjaus proga
EMILJA IR BALYSA PAKŠTAI
38th & So. California Ave.
CHICAGO 32, ILL.
Telef. Virginea 7-8252

Sveikiname jubiliatą Draugą
STANLEY CLEANERS
S. SIMULIS, Sav.
2150 S. Hoyne Ave., Chicago 8, Ill.
Virginea 7-6494

Nuoširdūs sveikinimai aukso jubilėjaus proga

Sveikiname jubiliatą Draugą
VINCENAS IR ONA PAUKŠTIS
Hardware, Paints, Varnish, Glass
2714 W. 47th St., Chicago 32, Ill.
Tel. LAfayette 3-1237

P. LEONAS, REAL ESTATE
2735 W. 71st St., Chicago 29, Ill.
Tel. WA 5-6015

Sveikiname jubiliatą Draugą
CERTIFIED FOOD MARKET
A. ir P. Dambrauskai, sav.
6934 W. 95th St. Garden 4-2850
OAKLAWN, ILL.

Sveikiname jubiliatą Draugą
JOHN WALENTYN
JOHN'S BARBER SHOP
4652 S. Western, Chicago 8, Ill.
YArds 7-8527

Sveikiname jubiliatą Draugą
KERELIS BROS.
CONSTRUCTION COMPANY
6350 S. Albany Avenue
CHICAGO 29, ILL.
REpublic 7-8949

Versk ir toliau kultūros dirvonus, mielas suaktyvininke.
MARQUETTE X-RAY
6132 So. Kedzie Ave.
CHICAGO 29, ILL.

Nuoširdūs sveikinimai aukso jubilėjaus proga

Sveikiname jubiliatą Draugą
SHIMKUS DRUGS
FRANK A. SHIMKUS, R. Ph. G.
3301 So. Halsted St., Chicago, Ill.
Phone LAfayette 3-8863

K. VALDIS, REAL ESTATE
2655 W. 69th St., Chicago 29, Ill.
Tel. RE 7-7200 or RE 7-8534

Sveikiname jubiliatą Draugą
PRANAS V. RAULINAITIS
INSURANCE - REAL ESTATE
- TAX RETURNS
Los Angeles, Calif. No. 2-5433

Sveikiname jubiliatą Draugą
MIKAS CESAS
Automobilių taisymo garažas
2423 W. 59th St., Chicago 29, Ill.
Tel. GROvehill 6-7777

Nuoširdūs sveikinimai "Draugui"
auksinio jubilėjaus proga

DAN IR DELLA KURAIČIAI

NUOŠIRDŽIAI SVEIKINAME JUBILIATĄ DRAUGĄ

PIVARONAS KEPYKLOS

MODERNIŠKAI ĮRENGTOS

Kepa ruginę lietuvišką duoną ir kitus kepsnius

4622 S. Marshfield Ave., Chicago 9, Ill.

Tel. FRontier 6-4622

Nuoširdūs sveikinimai "Draugui"
auksinio jubilėjaus proga

JONAS KAZANAUSKAS

Mutual Bendrovės Prezidentas

WILLIAM SAROYAN

SKERDŽIAUS DUKTĖ

W. Saroyan, amerikiečių rašytojas, gimęs Kalifornijoje, armėnų emigrantų šeimoje. Nepaisant savo rytiškumo novelėse vaizduoja vidutinį amerikietį, linksmą, optimistą, nepažįstantį jokių gyvenimo sunkumų.

P. G.

Mano bobutė, tegul Dievas ją laimina, mus mokė, kad kiekvienas žmogus turi dirbti, ir už stalo, prieš akimirka, ji man pasakė: — Tu turi išmokyti kokio gero darbo, padaryti kokį naudingą daiktą žmogui, ką nors iš molio, ar iš medžio, ar iš metalo, ar iš gelumbės. Nepritinka* jaunam vyrui nemokėti jokio garbingo amato. Ar tu moki ką padaryti? Ar tu moki padaryti paprastą stalą, kėdę, plokščią lėkštę, kilimą, kavos puoduką? Ar tu moki ką padaryti?

Ir mano bobutė piktai žiūrėjo į mane.

— Aš žinau, — ji tarė — tu

galvoji esąs rašytojas ir aš prileidžiu, kad tu esi. Tu surūkai pakankamai cigarečių, kad kuo nors būtum, ir visi namai skęsta dūmuose, bet tu privalai išmokyti padaryti tvirtų daiktų, tokių daiktų, kurie gali būti naudojami, kurie gali būti matomi ir išpujinėjami.

— Kartą gyveno persų karalius, kalbėjo mano bobutė, — ir jis turėjo sūnų, ir tas vaikinąs įsimylėjo skerdžiaus dukterį. Jis atėjo pas savo tėvą ir jam sako: "Mano viešpatie, aš myliu skerdžiaus dukterį ir aš norėčiau ją vesti". Ir karalius atsakė: "Aš esu karalius, o tu esi mano sūnus, ir kai aš numirsiu, tu turėsi būti karaliumi, tai kaip gali būti, kad tu nori vesti skerdžiaus dukterį? Ir sūnus atsakė: "Mano viešpatie, aš nežinau, bet aš viena žinau, kad aš myliu tą merginą

ir norėčiau ją turėti savo karaliene."

— Karalius pamatė, kad jo sūnaus meilė tai merginai buvo iš Dievo, ir jis atsakė pasiūsiąs pas ją pasiuntinį. Ir jis pasiūsiąs pasiuntinį ir jam tarė: "Vyke pas skerdžiaus dukterį ir pasakyk, kad mano sūnus ją myli ir norėtų ją vesti." Ir pasiuntinys nuvyko pas merginą ir jai tarė: "Karaliaus sūnus myli tave ir norėtų tave vesti". Ir mergina atsakė: "Kokį darbą jis moka?" Ir pasiuntinys pasakė: "Kaip, jis yra karaliaus sūnus, jam nereikia dirbti". Ir mergina tarė: "Jis turi išmokyti kokio amato". Ir pasiuntinys grįžo pas karalių ir pakartojo skerdžiaus dukters žodžius.

Karalius pasakė savo sūnui: "Skerdžiaus duktė pageidauja, kad tu išmokytum kokio amato. Ar vis dar tu tebenori ją vesti?" Ir sūnus atsakė: "Taip, aš noriu išmokyti pinti šiaudinius kilimus". Ir vaikinąs buvo išmokytas iš šiaudų pinti kilimus, su spalvotais piešiniais ir ornamentuotais raštais, ir po trijų dienų jis jau mokėjo pinti labai gražius šiaudinius kilimus, ir pasiuntinys sugrįžo pas skerdžiaus dukterį ir jai pasakė: "Šitie šiaudiniai kilimai yra karaliaus sūnaus darbas".

Ir mergina su pasiuntiniu atvyko į karaliaus rūmus ir patapo karaliaus sūnaus žmona.

Vieną dieną, mano bobutė kalbėjo, karaliaus sūnus vaikščinėjo Bagdado gatvėmis ir atsidūrė prie valgyklos, kuri buvo švari ir vėsi, ir jis įėjo ir atsisėdo už stalo.

Toji vieta, bobutė sakė, buvo vagių ir žudikų valgykla, ir jie pagriebė karaliaus sūnų ir jį patalpino dideliam bokšte, kur daug žymių miesto vyrų buvo laikoma, ir tie vagys bei galvažudžiai skerdė riebiausius iš jų; kadangi niekas nežinojo

jis tiems vagims bei galvažudžiams gyvybei negresė pavojaus, ir ji esant persų karaliaus sūnų, džiūsiąs pasisakė esąs šiaudinių kilimų pynėjas ir kad tie kilimai turį augstą vertę. Ir jie jam parūpino šiaudų ir prašė nupinti ir per tris dienas jis nupynė tris kilimus, ir jis pasakė: "Nuneškite šiuos kilimus į persų karaliaus rūmus ir už kiekvieną kilimą jis duos jums šimtą auksinių monetų. Ir kilimai buvo nugabenti į karaliaus rūmus, ir kai karalius juos pamatė, jis suprato kad tai buvo jo sūnaus darbas ir jis juos nunešė pas skerdžiaus dukterį ir pasakė, kad tie kilimai atnešti į rūmus ir yra jo pražuvusio sūnaus darbas. Skerdžiaus duktė paėmė kiekvieną kilimą ir atidžiai jį apžiūrino, ir kiekviename jų piešinyje pamatė persų rašytine kalba pranešimą iš savo vyro, ir ji tą pranešimą atpasakojo karaliui.

Ir karalius, mano bobutė sakė, pasiuntė daug kareivių į tą vagių ir žudikų vietą, ir kareiviai išvadavo visus belaisvius ir nugalabijo visus vagius ir žudikus, ir karaliaus sūnus sveikas sugrįžo į savo tėvo rūmus ir į savo žmonos, mažos skerdžiaus dukters draugiją. Ir kai vyrukas įžengė į rūmus ir vėl pamatė savo žmoną, jis nusilenkė prieš ją, apkabino jos kojas ir tarė: "Mano meile, tik per tave aš esu gyvas!" Ir karalius labai džiaugėsi skerdžiaus duktė.

Dabar tu matai, mano bobutė sakė, kaip svarbu, kad kiekvienas žmogus mokėtų kokį garbingą amatą?

Aš matau labai aiškiai, atsakiau, ir taip greit, kaip tik galėsiu sutaupti pakankamai pinigų nupirkti pjūklą ir kirvį bei rasto gabalą, kaip sugebėdamas geriau pamėginsiu padaryti paprastą kėdę ir knygomis lentyną.

Išvertė P. Gaučys

APIE RUSIŠKŲ RAIDŽIŲ ĮVEDIMĄ

"ABN Correspondence" — Antisovietiškas Block of Nations leidžiamas mėnesinis žurnalas 1959 m. rugsėjo numeryje įdėjo ilgą straipsnį apie planuojamą rusiškų raidžių įvedimą. Pabaltijo valstybėse. Didžioji straipsnio dalis miny Lietuva, kurioje, kaip sakoma, ši nauja rašyba bus įvesta anksčiausiai. Tas turėtų įvykti šio "septynių metų plano" pabaigoje (prieš 1965 metus).

Straipsnyje yra minima baudžiava, sukilimai prieš rusus, spaudos uždraudimas ir kiti dalykai. Rašoma, kad 1863 m. sukilimą Muravjovas numalšino panašiu būdu kaip Vengrijos revoliuciją 1956 m. Toliau sakoma, kad uždraudus spaudą per 40 metų laikotarpį rusų raidėmis buvo išspausdinta tik 55 lietuviškos knygos. Daugumas knygų lotyniškais raidėmis buvo spausdinamos užsienyje ir iš ten nelegaliai pristatomos. Mėginimas surusinti lietuvių ir jėga priversti juos atsisakyti katalikų tikėjimo pasirodė esąs beprasmiškas, — rašo "ABN Correspondence".

Taip pat čia iškeliama faktas, kad naujojo raidyno įvedimas yra paremtas "medicinišku raportu", kuriame yra sakoma:

"Ekspertai ištyrė, kad lotyniškasis alfabetas, šiuo metu vartojamas Lietuvoje, yra netinkamas. Jis turi neigiamos įtakos akims ir nervų sistemai. Norint apsaugoti skaitytojų akis ir nervų sistemą,

sovietiniai medicinos ekspertai rekomenduoja, kad šiuo metu Lietuvoje vartojamas alfabetas būtų pakeistas."

Mini V. Gylis

Tas pats "ABN Correspondence" Ameris mini 1959 m. birželio mėn. 14 d. Toronte mirusį buv. Lietuvos ministrą ir Lietuvos generalinio konsulo Kanadoje pareigą ėjusį Vytautą Gylį. Čia yra sužymėti jo diplomatiniai postai ir sakoma, kad jis yra buvęs vienu iš Baltų Federacijos Kanadoje kūrėjų. Taip pat rašoma, jog Gylis buvo susidomėjęs ABN organizacijos prieškomunistine veikla.

Kaip kovoti prieš rusų bolševikinį imperializmą?

"ABN Correspondence" naujam numeryje taip pat yra aiškinama kaip reikia kovoti prieš bolševikinį imperializmą. Generolo S. D. Vito tuo reikalu parašytame straipsnyje yra išdėstyta 10 šios kovos principų.

Taip pat šio anglų kalba išeinančio žurnaliuko (turi 32 puslapius) apimtyje užtikiname ir daugiau prieškomunistinių straipsnių. Čia prof. R. Ostrowski rašo apie komunistų partijų rolę vakaruose bei pagrindinį judėjimą. V. Kajum-Khan supažindina su baltu ir raudonu kolonializmu Turkestane. Joroslav Stetko kalba apie situaciją Vidur. Rytuose ir vakaruose ir kt. Be to, yra nemaža trumpesnių žinių iš komunistų pavergtų kraštų.

— E. Šulaitis

Karalius nedėvėjo karūnos

Švedija yra karalystė, tačiau valdymo forma tenai demokratiškesnė už daugelio respublikų; pavaldiniai laisvės turi daugiau, kaip betkurioje kitoje šalyje. Daugeliui keistokai atrodo: švedijos vyriausybę sudaro socialdemokratai, bet karalių jie neprastai gerbia, ir karaliaus autoritetas švedijoje labai didelis.

Buvusis švedijos karalius Gustavas V niekad nedėvėjęs karališkos karūnos. Per iškilmingų seimo posėdžius karalius sėdėdavo soste, o šalia jo ant specialaus stalelio padėta karūna, kaip karaliaus valdžios ženklas.

Kiek studijuoja mediciną

1950 m. iš visų baigusių aukštesnias mokyklas Amerikoje į medicinos fakultetus padavė

prašymus 51 proc. visų baigusiųjų, bet 1958 m. tik 44.1% visų baigusiųjų. Tai sudaro 15,172 abiturientų iš 365,748 taisyba baigusių.

— Dėkingas, kas už vandens lašo didumo labdarinę darbą visą šaltinį grąžina.

—Kinų išmintis

Su nuoširdžiais

sveikinimais

Tėvams Marijonams

ir DRAUGUI

Auksinio Jubilėjaus

proga

ir linkėjimais

toliau

pasekmingai tęsti

Jų svarbų darbą.

Morris B. Sachs Jr.

Morris B. Sachs Inc.

Downtown—State ir Monroe gatvės; pietuose—6638 So. Halsted St.

Pradedant antrąjį pusšimtį metų, linkime ir toliau stovėti didžiųjų principų sargyboje.

Juozas F. Gribauskas, Sekretorius ir vedėjas

ST. ANTHONY SAVINGS and Loan Association

1447 South 49th Court, Cicero 50, Ill.

Auksinio Jubilėjaus proga linkime ir toliau

ginti Lietuvos ir Bažnyčios reikalus

KUN. B. F. GAURONSKAS,

Klebonas

ST. ANTHONY CHURCH

Ansonia, Conn.

Nuoširdūs sveikinimai "Draugui"

auksinio jubilėjaus proga

JOHN & ANGIE ANDRULIS

FOUNTAIN, MICHIGAN

VIENINTELIAM LIETUVIŲ KATALIKŲ DIENRACIUI

LINKIME, AUKSINIO JUBILĖJAUS PROGA.

TVIRTĖTI IR AUGTI

BRIGHTON BAKERY

Jadvyga ir Feliksas Mackevičiai, savininkai

2457 West 46th Place, Chicago 32, Ill.

Telef. Virginia 7-1250

VIENINTELIAM LIETUVIŲ KATALIKŲ DIENRACIUI

LINKIME, AUKSINIO JUBILĖJAUS PROGA.

TVIRTĖTI IR AUGTI

STEPONAS C. LACKAWICZ

2424 WEST 69th STREET

Tel. Republic 7-1213

2314 W. 23rd PLACE

Tel. Virginia 7-6672

Siunčiame Draugui bičiuliškus sveikinimus jo auksinės sukakties proga

JUOZAS

ZILEVIČIUS, L. M.

230 Inslee Place,

Elizabeth, New Jersey

Siunčiame Draugui bičiuliškus sveikinimus jo auksinės sukakties proga

SHOP - N - BAG

4455 West 63rd Street

Maisto produktų krautuvė CHICAGO 29, ILL.

JAMES, ANN ir sūnus JAMES BARISTA, savininkai

SOVIETINĖ ŠEIMA

J. GOBIS, Los Angeles, Calif.

Fr. Engelsas, artimiausias K. Markso bendradarbis, yra parašęs, kad su ekonominės santvarkos pakeitimu, pasikeisianti ir šeima, bet kaip ji pasikeisianti, jis neparašė, todėl bolševikai savo revoliucijos įkarštyje visai atakavo šeimos instituciją.

Didžiausia natūralios, „buržuazinės“, sakyčiau, klasiškos šeimos atakuotoja buvo Aleksandra Kolontaj; ji savo raštuose skelbė, kad moteris neturinti būti „privatinė nuosavybė“, kad komunistinėje santvarkoje moteris priklausysianti vyrų visuomenei, kad kapitalistinė visuomenė gražiausias moteris atitenkančios turtuoliams ir dėl to pasidaranti nelygybė — ne vien ekonominė, bet ir šeimyninė: biedniesiems atitenkančios negražios moterys ir tuo padidinama socialinė nelygybė.

A. Kolontaj skelbė „laisvąją meilę“, bet ji toji srity nebuvo pirmoji: visi marksistiniai rašytojai viena ar kita forma idealizavo ir propagavo „laisvąją meilę“ ir „buržuazinei“ šeimos formai lėmė mirtį. Bolševizmo patriarchas Vl. I. Leninas kažkodėl aiškiai nepasisakė šeimos klausimu, bet toleravo A. Kolontaj šeimos teoriją, kuri savo esme ne labai skyrėsi nuo poligamijos ir poliandrijos.

Prieš suvaržymus

Lenino režimo metu komunistinė galiojo taisyklė: „Mes, komunistai, esame nuomonės, kad seksualinė meilė neturi būti varžoma; seksualiniai santykiai turi būti laisvi, nevaržomi, vieši; mes turime į juos žiūrėti sąmoningai ir rimtai. Nedraugiški vyrų ir moterų santykiai turi

polinkį į slaptumą tamsiuose užkampiuose, į flirtą ir panašius nepageidaujamus reiškinius.“ Po kiek laiko paaiškėjo, kad susidraugavusios poros noras gyventi dviese nėra „nedraugiškų santykių“ pasėka, bet visai natūralus, žmogiškas reikalas. Komunistinė jaunimas gyveno ankštai, susispaudęs; visi kambariai buvo užimti ir net „draugiškiems santykiams“ netuvo vietos, todėl komunistai turėjo pripažinti, kad jų komunos atsidūrė krizėje, kad komunarų vedybos skaldo jų vienybę, nes ištekėjusios komunarės nori turėti mažą, paprastą kampelį, kuriame tegali būti laimingos su savo mylimaisiais, kur nereikėtų slapstytis nuo kitų; komunos turėjo suprasti šią žmogišką būtinybę. Po kurio laiko komunistinė buvo iškovota daugiau kambarių ir komunistinis eksperimentas pradėjo grįžti į klasišką šeimos formą.

Perskyros

Už komunarų ribų divorsai ėjo plačiausiu mastu, ir Lenino vyriausybė buvo jiems palanki: be jokių sunkumų vieną dieną galima buvo savo santuoką legalizuoti, o antrą dieną be jokių formalumų toj pačioj metrikacijų įstaigoj ją panaikinti. Buvo toleruojamos ir faktiškos, neregistruotos santuokos, dėl tokios laisvės atsirado daugybė vaikų be tėvų priežiūros, vadinamų „beprizornikų“, kurie vėliau sudarė sovietinei valstybei sunkią problemą. Apie 1930 metus kompartija per savo rašytojus pradėjo propaguoti zigzagą: su šeimos sudarymu turi būti susiję erotinės problemos, o kas norėjo daryti karjerą, tas turėjo vengti divorso, ypač kompartijos nariai.

Lenino režimo metu bolševikai visomis priemonėmis stengėsi pakirsti tėvų autoritetą vaikams, o dabar moksleiviams pateikiama 20 taisyklių vykdyti, iš kurių 13 ir 17 taisyklės yra tokios: „Būk mandagus vyresniesiems ir elgis kukliai mokykloje, gatvėje ir viešose aikštėse. Klausyk savo tėvų ir padėk jiems rūpintis tavo jauniesniaisiais broliais bei seserimis.“ 1936 metais Stalinas aiškiai „laisvąją meilę“ pasuko į aske-tišką savitvarką: jis pasunkino divorsus: už leidimą pirmą kartą divorsuotis reikėjo mokėti 50 rublių, už antrą divorsą — 150, už trečią — 300 rublių. Tuo pat metu abortai buvo uždrausti ir bausmės už juos buvo nustatytos. 1941 metais bevaikės poros buvo apkrautos specialiais mokesčiais. 1944 metais daugia vaikams motinoms buvo įvesti atskiri garbės ordenai ir prie jų piniginiai priedai. II-ojo Pasaulinio karo pabaigoje buvo išleisti įstatymai, kurie pripažįsta tik registruotas santuokas; šis įstatymas yra nepalankus n-ištekėjusioms motinoms. Neteisėti tėvai buvo įpareigoti padėti neteisėtoms motinoms savo vaikus išlaikyti. Norintieji divorsuotis turi savo sumanymą paskelbti vietinėj spaudoj ir skelbimą apmokėti: šiuo straipsniu norima norintieji divorsuotis prieš teismo sprendimą pastatyti prieš viešąją opiniją, o teismai įpareigoti padaryti viską, kad skyrbybų noris partneris pakeistų savo sumanymą; teismas turi tik tada darvoti sprendimą, kai įsitikins, jog šeima jau tikrai sugriuvusi. Pastaruoju laiku divorsas suinteresuotam partneriui kaštuoja 500 rublių.

Kurių daugiau?

Sovietų Sąjungoje dėl dviejų Pasaulinių ir pilietinio karų ir dėl Stalino teroro vyrų pasidarė daug mažiau negu moterų, ypač didelis vyresniojo amžiaus moterų perteklius: 60 metų moterų trigubai daugiau negu to paties amžiaus vyrų. Oficiali rusų statistika randa, kad sovietinio žmogaus amžius ilgėja. 19 šimtmečio gale Rusijos gyventojų vidutiniškas amžius (dėl didelio vaikų mirtingumo) buvo 32 metai, 1955-56 m. — 67 metai (63 metai vyrams ir 69 metai moterims).

Senų moterų, palyginti su vyrais, yra daug: jos vadinamos „babuškėmis“. Babuškos paprastai yra konservatyvios ir religingos; jos prižiūri vaikus kai jų tėvai dirba fabrikuose ar kolchozuose; jų įtaka šeimai yra nemaža; be jų negali abu tėvai dirbti. Žinoma, ne visų šeimoms turi savo babuškas; babuškų neturinčioms šeimoms yra vaikų darželiai, kurie tačiau tegali 2 milijonus vaikų iki 3 metų aptarnauti, o tokio amžiaus vaikų Sovietų Sąjunga turi nuo 12 iki 14 milijonų.

Prieanglis

Kaip matėme, Stalinas divorsus buvo labai suvaržęs, bet jo įpėdiniai truputį atleido varžtus, tačiau 1956 metais kiekvienai 10 tūkstančių gyventojų tebuvo 7 divorsai, o tokiam pat gyventojų skaičiui Anglijoje buvo 6. Vokietijoje 10 JAV 23 divorsai. Gimimų skaičius yra kritęs: vieni sociologai mano, kad tai pareina nuo šeimos ryšių susilpnėjimo, o kiti tai aiškina industrializacijos ir kolektyvizacijos procesu, kurį lydėjo skurdas ir badas, tačiau gimimų skaičius pasirodė mažiausias 1950 metais, kai materialinė būklė buvo, palyginti, žymiai pagerėjusi. Sovietų statistika rodo, kad kiekvienam 1000 gyventojų 1913 metais buvo 47 gimimai, 1926 m. — 44, 1932 m. — 32 ir 1956 m. — 25, taigi gimimų skaičius per 40 Sovietų režimo metų sumažėjo beveik perpus. Stalininės pašalpos dau-

giavaikėms šeimoms skiriamos ir po Stalino mirties, bet gimimų skaičius nuo to nekyla.

Amerikiečių sociologų tyrimais, Stalino teroras sustiprino sovietinių šeimų solidarumą; iš vienos pusės tėvo atėmimas šeimai ją sukrėtė, bet iš antros pusės šeima pajuto neteisę ir nusiteikė prieš ją, sudarydama lyg uždara apsigynimo frontą jau vien dėl to, kad kaimynai iš baimės ėmė vengti artimesnių santykių su tokia šeima, kuriuos tėvas yra ištremtas, įkalintas ar nužudytas. Skurdas darė priešingos įtakos šeimai, nes dažnai jis buvo šeimyninės nesantaikos ir konflikto priežastimi.

Vokiečių sociologai priešė išvadą, kad sovietinė inteligentija, prisitaikiusi prie bolševikų režimo ir tapusi aligarchiška klase, turi harmoningesnę ir solidesnę šeimą, negu sovietinė liaudis, kuri dėl sunkių pragyvenimo sąlygų nėra kaip reikiant prisitaikiusi prie režimo, yra konservatyvi ir praktikuoja religiją, palaiko bažnyčią. Lietuva buvo okupuota tuo laiku, kai Stalinas sovietinę šeimą buvo jau nukreipęs nuo „laisvosios meilės“ į pareigas, todėl Lietuvoje bolševikai nevykdė Aleksandro Kolontaj propaguo-tų eksperimentų ir per Lietuvą nepraejo masinių divorsų bangų; lietuvių šeima daugiausia nukentėjo dėl masinių trėmimų ir dėl kolchozavimo, sutapusio su plačia partizanų veikla, kuri baigėsi daugybės vyrų mirtimi kovoje arba ištėmimu į koncentracijos stovyklas, dėl to atsirado daugybė lietuvių šeimų be tėvų.

Būsią naujų pakeitimų

Aplamai imant, Sovietų Sąjunga iš šeimyninio chaoso grįžo į klasišką šeimą, bet nereikia, kad kompartijos ideologai būtų visai ja patenkinti. Bolševikai suprato, kad kolkas reikia ja patenkinti, tačiau, perėjus iš socializmo į komunizmą, klasiška šeima turėsianti pasikeisti. Klasiška šeima tebėra bolševizmo ideologams rakšties aktyje ne vien dėl to, kad ji yra konservatyvi, bet svarbiausia dėl to, kad ji savo viduje nesileidžia sovietinės valstybės kontroliuojama. Sovietinė valstybė kontroliuoja visą gyvenimą nuo viršaus iki apačios, bet šeima ir jos sąžinė lieka už tos kontrolės ribų.

Kai Chruščevas 1956 metais XX kompartijos konferencijoje pasisakė už internatų steigimą milijonams moksleivių, tai tuo jis implicitiškai pareiškė kompartijos nepasitikėjimą esama šeimos forma. Tai buvo ir vadinamųjų „spaliku“ organizacija vaikams, jaunesniems negu 9-10 metų amžiaus, buvo likviduota, manant, jog ji neberekalinga, šandien ta organizacija vėl atgaivinta, nes komunistai pastebėjo, kad šeima jos nepakeičia ir, kad be jos negalima vaikų auklėti komunistiška dvasia. Po spalio m. revoliucijos buvo manoma, kad sename režime išauklėti žmonės negali būti tikrais komunistais, kad jie neperauklėjami, todėl bolševikai savo režimo pradinę stadiją kurstė vaikus prieš tėvus: po 20 metų nuo spalio m. revoliucijos draugo žmonių, nemąčiusių kitokio gyvenimo, kaip sovietinis, todėl buvo manoma, kad jaunoji tėvų karta auklėsianti savo vaikus sovietiška dvasia. Kai po Stalino mirties mokslo einas jaunimas parodė spontaniškų simpatijų antikomunistiniams meistrams Lenkijoje ir Vengrijoje, Kremlius pamatė, kad tai bus kilę ne iš sovietinės mokyklos, o iš šeiminių auklėjimo įtakos, tad atsirado reikalas steigti internatus ir pauglių auklėjimą išimti iš šeimos ir valstybės kontrolės.

Pirmoji bolševizmo ataka yra klasiškos šeimos atmušta; dabar, atrodo, prasideda antroji ataka. Netenka abejojti, kad ir antroji ataka bus atremta, kad ir su dideliais nuostoliais jaunajai kartai. Galutinę sąskaitą laimės tokia šeimos forma, kurios Dievas nori ir kokią Dievas nustatė.

— Darbas yra gyvenimo draugas: ne tikta saugo nuo sugedimo, bet duoda ir skonį.

—H. Vlack

Suvenčiame Draugui bičiuliškus sveikinimus jo auksinės sukakties proga

Dr. ir Mrs.
JONAS P. POSKA
6606 S. Washtenaw Ave.
Chicago 29, Illinois

Auksinio Jubilėjaus proga linkime ir toliau ginti Lietuvos ir Bažnyčios reikalus

KUN. P. N. KATAUSKAS, Klebonas
Šv. Kazimiero parapija
CHICAGO HEIGHTS, ILL.

Auksinio Jubilėjaus proga linkime ir toliau ginti Lietuvos ir Bažnyčios reikalus

Aušros Vartų parapija

KUN. VINCAS F. ANDRIUSKA, MIC,
Klebonas

Kun. Bonifacas F. Vaišnoras, MIC,
Vikaras

Auksinio Jubilėjaus proga linkime ir toliau ginti Lietuvos ir Bažnyčios reikalus

SAINT GEORGE'S LITHUANIAN CHURCH

545 Hudson Ave., Rochester, N. Y.

REV. FR. VALUKEVIČIUS, Klebonas

VIENTINTELIAM LIETUVIŲ KATALIKŲ DIENRACIUI
LINKIME, AUKSINIO JUBILĖJAUS PROGA,
TVIRTETI IR AUGTI

KUN. JONAS A. KUČINGIS,
klebonas
ŠV. KAZIMIERO PARAPIJA
Los Angeles, Calif.

Auksinio Jubilėjaus proga linkime ir toliau ginti Lietuvos ir Bažnyčios reikalus

KUN. V. ČERNAUSKAS,
Šv. Juozapo parapijos klebonas ir
KUN. P. PAURAZAS, vikaras

Nuoširdžiai sveikiname jubiliatą "Draugą"

CAR-MOODY LUMBER COMPANY
Stanley Litvinas, vedėjas
3029 So. Halsted St., Chicago 8, Ill.
Tel. Victory 2-1272

VIENTINTELIAM LIETUVIŲ KATALIKŲ DIENRACIUI
LINKIME, AUKSINIO JUBILĖJAUS PROGA,
TVIRTETI IR AUGTI

Mr. & Mrs. JUSTINAS MACKEVIČIUS

AUKSINIO JUBILĖJAUS PROGA LINKIME IR TOLIAU
GINTI LIETUVOS IR BAZNYČIOS REIKALUS

Rev. M. G. KEMEŽIS, Klebonas
ŠV. PETRO IR POVILO PARAPIJA
Elizabeth, N. J.

AUKSINIO JUBILĖJAUS PROGA LINKIME IR TOLIAU
GINTI LIETUVOS IR BAZNYČIOS REIKALUS

Visų šventų parapijos
KLEBONAS KUN. P. LUKOŠIUS
10809 So. State St., Chicago 28, Ill.

VIENTINTELIAM LIETUVIŲ KATALIKŲ DIENRACIUI
LINKIME, AUKSINIO JUBILĖJAUS PROGA,
TVIRTETI IR AUGTI

DR. ir MRS. PETER T. BRAZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

VIENTINTELIAM LIETUVIŲ KATALIKŲ DIENRACIUI
LINKIME, AUKSINIO JUBILĖJAUS PROGA,
TVIRTETI IR AUGTI

Mr. & Mrs. STANLEY BALZEKAS, Sr.
Mr. & Mrs. BALZEKAS, Jr.
4030 Archer Ave., Chicago 32, Ill.

Nuoširdūs sveikinimai "Draugui"
ir jo skaitytojams
auksinio jubilėjaus proga

LEONAS F. BUKAUSKAS

10821 S. MICHIGAN AVENUE. Tel. Commodore 4-2228

DRAUGO auksinio jubilėjaus
sukakius, lai gyvuoja
išsiva spauda

Jack Karwales, sales manager
Kailer-Youngquist, Inc.
4925 N. Broadway,
CHICAGO 40, ILL.

Versk ir toliau kultūros dirvonus,
mielas sukaktuvininke.
ANNA BARTUSIS
4538 Fairfield Ave.
CHICAGO 32, ILL.

Sveikiname jubilatą Draugą
JONAS K. KARYS
Žurnalistas, nuozmatikas
408 Park Ave.
BRIDGEPORT 4, CONN.

Sveikiname jubilatą Draugą
**VIKTORIJA IR BRONIS
TUBELIAI**
5015 1/2 Kenmore Ave.
CHICAGO 40, ILL.

Auksinio jubilėjaus proga svei-
kinu "DRAUGĄ", kuris palaiko
lietuvių tautą Amerikoje ir kitur,
gynė ir katalikų tikėjimą per
50 metų ir skelbia tiesos žodį vi-
suomet.

Prelatas J. A. Paškauskas

Nuoširdūs sveikinimai auksinio
jubilėjaus proga

**Kristina ir Emilis
KURAIČIAI**
MAISTO KRAUTUVE
2500 West 69th St.
CHICAGO 29, ILL.

Tel. PProspect 6-2229

Pradedant antrąjį pusimtį metų,
linkime ir toliau stovėti
didžiųjų principų sargyboje

**Kun. Klemensas
Batutis, Klebonas**
ST. CASIMIR CHURCH
Philadelphia 47, Pa.

Sveikiname Draugui bičiuliškus
sveikinimus jo auksinės
sukakties proga.

**R. A. KERLEY
INK ENG., INC.**

1250 W. Van Buren St.
CHICAGO 7, ILL.

Linkėjimai nuo **ALGIRO** ir
ALDONOS BRAZIU

**AL'S HILL TOP
LOUNGE**

8514 S. Roberts Rd.
OAKLAWN, ILL.

Tel. GArden 2-9561

Sveikiname Draugui bičiuliškus
sveikinimus jo auksinės
sukakties proga.

Alice Stephens Singers
Creative Arts Center
64 East Van Buren Street
CHICAGO 5, ILL.

Sveikiname jubilatą Draugą

**Mr. and Mrs.
Stanley P. Mažeika**

IR

**Mr. and Mrs.
John G. Evans
(EVANAUSKAS)**
6845 So. Western Ave.
CHICAGO 36, ILL.

"DRAUGĄ" mininti 50 metų
jubilėjų sveikiname ir linkime dar
ilgų, ilgų ir našių darbuotės me-
tų.

Šakių Apskritis Klubo
Valdyba ir nariai

Nuoširdūs sveikinimai auksinio
jubilėjaus proga

**JULIA'S
RESTAURANT**
STANLEY, JULIA IR SŪNUS
BENEDIKTAS, Sav.
4656 S. Western Ave.
Tel. VI 7-9400
CHICAGO, ILLINOIS

Sveikiname Draugui bičiuliškus
sveikinimus jo auksinės
sukakties proga.

RED'S PLACE

Walter ir Elizabeth Misevich, sav.
2200 West Cermak Rd.
CHICAGO, ILL.
Telefonas Virginia 7-8874

Sveikiname Draugui bičiuliškus
sveikinimus jo auksinės
sukakties proga.

CLUB VAINUTAS
M. S. PAUPARAS, Savininkas
2656 W. 69th St.
CHICAGO 29, ILL.

Tel. GRovehill 6-9617

Sveikiname jubilatą Draugą

**Guaranteed Electric
APPLIANCES
& Furniture Co., Inc**
2876 W. Cermak Rd.
CHICAGO 8, ILL.
Telef. BISHOP 7-3333

Pradedant antrąjį pusimtį metų,
linkime ir toliau stovėti
didžiųjų principų sargyboje

**NEW LIFE
LIQUORS**

3234 So. Halsted St.
Marija ir Juozas Rimka, sav.

Versk ir toliau kultūros dirvonus,
mielas sukaktuvininke.
A.L.R.K. MOTERŲ SAJUNGA
2-RA KUOPA
CICERO, ILL.

POLITIKA

M. SILAS

Jos visuotinumai

Idomu: visi politikuoja, ta-
čiau nieks nenori prisipažinti.
Lyg nedorą darbą būtų užsi-
moję dirbti. Tačiau žodis — po-
litika savo esme yra nei doras
nei nedoras. Tai neutralus daly-
kas. Visai kas kita, pagalvojus
apie žmones, kurie ryžtasi po-
litikuoti, ir tai pasauliniu mas-
tu.

Viena kas ryškėja veik kaip
taisyklė, — tai bet kurios po-
litikos suktumas, neatvirumas,
nenuoširdumas, arba stačiai ta-
riant, — apdailintas žiaurios
klastos, ar nuoskaudos kitam
brukimas.

Yra ir skirtumų politikoje.
Jei prisiminsime politiką galin-
gųjų, "didžiųjų" ir sugretinsi-
me su politika "mažųjų", silp-
nųjų, kurie neturi skaitlingų
divizių, arba tariamų neutra-
liųjų (yra ir ginkluotų neutra-
liųjų!), tai įžvelgsime ryškų skir-
tumą: pirmieji diktuoja, puola,
naikina (žinoma — pasaldintais
būdais), — kiti — išsiskinė-
ja, maldauja, pražūties gelbs-
tisi.

Taigi pasaulis yra pasidalinęs
į dvi stovyklas, į dvi puses. Nu
šitie pasauliai populiariai vadi-
nami — rytų bei vakarų, arba
komunistinių bei demokratinių
blokais.

Iš tų blokų bei sferų išskrin-
ta taip vadinamoji "amžinai"
neutrali šalis, — tai Šveicarija.
Vėliau mes mėginsime pana-
grinti tą jos "neutralumą" ir
jos vaidmenį tarp dviejų pasa-
lių konfliktų nušviesti.

Pagrindinė klaida

Tačiau yra pagrindinė klaida,
kuria mes darome manydami
(arba tik sakydami), kad tą, ar
kitą politiką nustato, diktuoja,
sugalvoja, pavyzdž., — Nikita
Chruščiovas, Eisenhoweris, Mao-
Tse-Tung arba Ben Hurion ir
panašiai.

Jau akcentavimas (kur reik
ir nereik), kad partija ir valdžia
tą ir tą nusprendė, tą ir tą pa-
darė, pakankamai nušviečia,
kad nei vienas nei kitas "bo-
sas", ar "boselis" čia nieku dė-
tas: juk žinoma ir suprantama,
kad tas aparatas, kuris tik
perduoda, paryškina kalbą, ar-
ba muziką, vadinasi tik garsia-
kalbiu, ir daugiau nieko. Kad
garsiakalbis gerai perteiktų
kalbą reikalinga ir aparato ga-
limai geresnės konstrukcijos.
Aparatą reikia (ir galima) pa-
siriškinti: jis neturi švokšti, gir-
gždėti ir t. t.

Politikos liniją aptarti gali
tik visuomenės dauguma, žino-
ma, jeigu tos visuomenės dau-
guma ta politika interesuojasi
(tariamose demokratijos reži-
muose).

Sveikiname Draugui bičiuliškus
sveikinimus jo auksinės
sukakties proga

**VASAITIS-
BUTKUS**
1446 S. 50th Ave.
CICERO 50, ILL.
Tel. OLYmpic 2-1003

muose), ir partijų centrai, —
diktatūrinių režimų kraštuose.

Kaip jau praktika moko tų
demokratiščių režimų yra gana
daug, įvairiausių atspalvių net
turinio. Svarbu, kad gyventojų
dauguma galėtų dalyvauti savo
krašto tvarkyme, rinkti arba
būti išrinktais jį valdyti ir pan.
Bet tai gražu tik teorijoje.
Praktiką lemia žiauri tikrovė:
piliečių susiskaldymas, jų tam-
sumas, nesinteresavimas "rei-
kalais, kurie jų tiesioginiai ne-
liečia", ir panašiai.

Kas gi nulemia?

Beveik viską lemia partijų
įtaka ir jų svoris. O dar blo-
giau, kada krašto valdytojas
patenka į slaptų, ar pusiau slap-
tų **patarėjų** rankas.

Net tokiuose lyg ir neabejoti-
nuose demokratiščių režimuose
dažnai mes nugarstame, kad be
parlamento, be vyriausybės vi-
są tvarką (politiką) nustato
kas žin kurie patarėjai. Kas tai
per institucija? Kaip ji derina-
si su parlamentarizmu ir de-
mokratizmu? Kad tai tie tariami
patarėjai apsiribotų tik techni-
nišku patarimu, kaip dalyko
žinovai ar specialistai, būtų gal
ir pusė žalos. Bet tuomet ku-
riems galams skiriami įvairių
šakų specialistai ministeriai, se-
kretoriai? Juk tik jie turėtų
būti kaip specialistais, kurie
p. p. prezidentams padėtų kraš-
tą tvarkyti bei valdyti.

Dabar kartais skaitome pi-
kantiškus pranešimus apie —
kailinukus vienu, kuriais apdo-
vavanojau aukštieji pareigūnai
ir pasekoje to aukšto lietus stai-
ga nulyja į patarėjų kišenių,
arba ir visa politika pakrypsta
kiton ("realion") pusėn. Pasi-
taiko, kad nemaža atsiranda
multimilionierių ir didelių kon-
cernų prezidentų, kurie aistrin-
gai perša rusišką bolševizmo
koezistenciją, tarsi visai nenu-
manydami, kad jie, ją įgyven-
dinus ligi galo, turės netekti ne
tik storų delmonų, bet ir savo
tuščių galvų. Tačiau kiti irgi
karštai gina bolševizmą: gar-
sūs profesoriai, mokslininkai (ir
jų studentai) negali gi klysti,
nes jie nieku kitu nėra užinte-
resuoti, tik grynų mokslu ir t. t.
Taigi visokių esama ir įvairių
klaidų daroma.

Mūsų manymu nederėtų per-
vertinti tokių šnekų kaip Ni-
kito Chruščevo. Ne jo čia min-
tytys sukurtos, ne jo siūlymai su-
formuluoti. V.C.K.-as nuspren-
dė, V.C.K.-as įsakė paskelbti, —
ir baigta.

Arba — dešimtojo prezidento
patarėjas patarė tą, ar kitą pa-
skelbti, ir tai skelbiama. Dau-
giau nieko.

Trečioji jėga

Taigi tenka ieškoti šaltinio,
bet pagrindinio šaltinio, iš ku-
rio toji pasaulinė politika ište-
ka. Mažesnės versmelės čia ne-
tenka rimtai vertinti, nes su-
klysimė ir kitus suklaidinsime.

Be dviejų pasaulio galybių —
rytų bolševizmo ir vakarų kaip
ir demokratių bloko staiga iš-
kilo trečia ir atrodo visą ką vir-
šijanti galybė, tai — mažiukė
Izraelio valstybė... Tačiau, ne-
sišypsokime peranksti.

Išdygo ji staiga, viena diena.
Neturėjo nieko, — nei gin-
klų, nei žmonių, nei pinigų. Gy-
ventojų dauguma visai kitos
kilmės ir kitų nusiteikimų.

Buvę valdytojai (anglai) tik
botagais, ar lazdomis buvo nu-
galėti ir atsisakę protektorato
staiga "nieko neįspėję" (?) pa-
sitraukė namon. Staiga, ant
rytojaus visi tą naująjį pri-
pažino de facto ir de jure. (NB
anais metais Lietuvai toji pro-
cedūra tęsėsi kelis metus).

Pasipylė lietus paskolų, sub-
sidijų, pašalpų. Jis neužsibaigia
ir ligi šiol.

Kiek blogiau su piliečiais: tie
"bailiai" iš metropolijų dėsia
vykti naujon tėvynėn, kad būtų
sudaryta reikiama dauguma
(demokratijai). Bet pagaliau to
nei nereiks: viena ir tariami pa-
bėgėliai nesiryzta grįžti, antra
— modernieji ginklai viską nu-
svers. Beto dar yra pinigai. O
nusvers net anas rytų bei va-
karų jėgas kartu paėmus.

Kaip tai?

Labai paprastai: kuomet
Jungtinės Tautos mėgino su-
valdyti naująjį ir patarė at-
sitraukti iš svetimų (Egipto)
žemių, tie ne tik nepakluso, bet
bemaž nesulikvidavo savo bu-
vusios "nelaisvės" žemės.

Atseit taip išryškėjo dar vie-
na galybė, galingsnė už pirmą-
sias dvi galybes.

Ar vis dar neaišku

Sis tas liekasi neaišku.

Kaip kam net daug kas ne-
aišku. Taip. Tačiau pagalvojus,
kad sutvarkymui pasaulio nėra
būtina pavartoti atominius gin-
klus, o vien pakaktų propagan-
dos ir atatinkamo "moralinio
bei materialinio" spaudimo,
daug kas ryškėja ir aiškėja.

O jeigu mes nukeltume tos
trečios ir pačios didžiausios ga-
lybės centrą į... Šveicariją, ku-
ri liks neutraliu kraštu, kurio-
je kažkas, kas žin kaip derina
visas galybes, visus centrus, —
tai mums daug kas paaiškės.
Sapianti sat...

Daktarė vienuolė

Korėjoje vysk. T. Quinlan,
apaštališkasis vikaras, ir 35
kunigai ir vienuolės seserys
stebėjo įšventinimą vienuolės
Mary David, airės gydytojos,
kuri dar prieš studiją į vie-
nuolyną turėjo padariusi dak-
taratą.

Linkiu Draugui sulaukti kitų
50 metų laimingo gyvavimo.

John Jakobs-Jakubauskas,
Atletų vadovas

Versk ir toliau kultūros dirvonus,
mielas sukaktuvininke.
JUOZAS ZUBRICKAS, M. D.
100 E. Jeffery
KANKAKEE, ILL.

Sveikiname Draugui bičiuliškus
sveikinimus jo auksinės
sukakties proga.

St. Nicholas Church
11335 So. State St.
CHICAGO 28, ILL.

Sveikiname Draugui bičiuliškus
sveikinimus jo auksinės
sukakties proga.

**Fantozzi
Insurance Agency**
2414 S. Oakley Ave.
CHICAGO 8, ILL.

Nuoširdūs sveikinimai auksinio
jubilėjaus proga

**PRECIN
PHOTO STUDIO**
(Incorporated)
EDVARDAS ULIS, Sav.
4068 Archer Avenue
Tel. Virginia 7-2481

Pradedant antrąjį pusimtį metų,
linkime ir toliau stovėti
didžiųjų principų sargyboje

**FRANK'S
T. V. & Radio, Inc.**
3240 So. Halsted St.
CHICAGO, ILLINOIS

Pradedant antrąjį pusimtį metų,
linkime ir toliau stovėti
didžiųjų principų sargyboje

JOHN T. ZURIS
ATTORNEY AND COUNSELLOR
11 So. LaSalle St.
ROOM 1415
RAndolph 6-4425

Pradedant antrąjį pusimtį metų,
linkime ir toliau stovėti
didžiųjų principų sargyboje

**FRANK
PUMPUTIS**
5341 So. Nagle Ave.
CHICAGO 38, ILL.

Nuoširdūs sveikinimai auksinio
jubilėjaus proga

**CONTINENTAL SAVINGS &
LOAN ASSOCIATION**
4559 So. Paulina Street
CHICAGO 9, ILL.
LORRAINE BECZAK,
Secretary-Treasurer

Nuoširdūs sveikinimai auksinio
jubilėjaus proga

**Kun. J. J. SHLIKAS,
Klebonas**

**Immaculate Conception
Church**

Sheboygan, Wisconsin

Nuoširdūs sveikinimai auksinio
jubilėjaus proga

Dr. P. Z. Zalatoris
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1821 So. Halsted Street
Telef. ofiso CA 6-0257

Rez. PR 6-6659
Rezid. 6600 So. Artesian Ave.

Pradedant antrąjį pusimtį metų,
linkime ir toliau stovėti
didžiųjų principų sargyboje

**Dr. and Mrs.
JOHN S. ZEKAS**
601 N. Sheridan Road
WAUKEGAN, ILLINOIS

Versk ir toliau kultūros dirvonus,
mielas sukaktuvininke.

DR. T. DUNDULIS
Gydytojas ir chirurgas
4157 Archer Ave.
CHICAGO 32, ILL.

Sveikiname Draugui bičiuliškus
sveikinimus jo auksinės
sukakties proga.

Dr. S. ir M. Budrys
Gydytojai ir Chirurgai
(Bendra praktika ir Alergija)
2709 West 51st Street

Nuoširdūs sveikinimai auksinio
jubilėjaus proga

JONAS TAVERN
Jonas Andriūšas ir
Steponas Viscius, sav.
700 W. 31st St.
Tel. Victory 2-9440

Sveikiname Draugui bičiuliškus
sveikinimus jo auksinės
sukakties proga.

**Stein
Textile Company**
1306 South Union Avenue
CHICAGO 7, ILL.

Congratulations and best
wishes to the Marian
Fathers and the entire
"Draugas" Staff on this
Golden Jubilee.

CONGRESSMAN
WILLIAM T. MURPHY
3rd DISTRICT OF ILLINOIS

JUDGE ALFONSE F. WELLS
MUNICIPAL COURT
OF ILLINOIS

WILLIAM T. MURPHY

ALFONSE F. WELLS

Vieninteliu lietuvių katalikų dienraščiu
linkime, auksinio jubilėjaus proga,
tvirtėti ir augti.

CRANE SAVINGS & LOAN ASS'N.

2555 W. 47th St., Chicago 32, Ill.

B. R. PIETKIEWICZ, President

LEMTINGA "DRAUGO" KRYŽKELĖ ŽŪTI AR BŪTI?

S. MATULIS, M.L.C.

Dygas Draugo kelias į aukštesnius santykius. Ankstesnius santykius. Zinome, kad 1913 metais tiek Draugas tiek marijonai Chicagoje buvo dar naujakuriai. Kun. dr. Ant. Staniukynas pasikvietė marijonus iš Šveicarijos, kad jie, tarp kitko, paremtų jų — Draugo ir marijonų — Draugą redagavimu ir kitaip.

AUKSINIO JUBILEJAUS PROGA LINKIME IR TOLIAU GINTI LIETUVOS IR BAZNYCIOS REIKALUS

PREL. PRANCIŠKUS M. JURAS

Šv. Pranciškaus parapijos klebonas
Lawrence, Mass.

Pradedant antrąjį pusimtį metų, linkime ir toliau stovėti didžiųjų principų sargyboje

VALDYBA IR DIREKTORIAI
JOHN J. KAZANAUSKAS, President

PETER KAZANAUSKAS, Vice-President
STEPHANIE KAZANAUSKAS, Secretary Treasurer
WILLIAM DUOBA, Director
JOSEPH KILIKEVIC, Director
PETER KRAUJALIS, Director
WALTER MISEVICH, Director
ANTHONY VILKAS, Director
ANTHONY L. LAPINSKAS, Attorney

Federal Savings
and Loan Association
Chartered and Supervised by the
United States Government
2202 West Cermak Road Chicago 8, Ill
Phone Virginia 7-7747

Džiugu sveikinti vienintėlį katalikų dienraštį DRAUGĄ, sulaukusį aukstinio jubilėjaus. Linkiu geriausių sekmių ateityje. Kad geriau gyventumėt, įdedu auką \$100. Ilgiausių metų skleisti apšvietą bei katalikybės idealus

KUN. PRANCIŠKUS J. JUŠKAITIS,
Nekalto Prasidėjimo parapijos klebonas,
Cambridge, Mass.

Kun. prof. dr. Jurgis Matulaitis, marijonų generolas, kvietė jui 1912. X. rašė: "Man rodos, reikėtų kiek galint kun. Kaupą pasilaikyti redaktoriui. Jis turi labai lengvą plunksną ir labai gražiai rašo. Ne betkas gali redaktoriauti. Kitas gali būti ir mokytas žmogus, bet lengvai rašyti neinstengia. Iš mūsų labai tiktų tokiam darbui kun. Totoraitis, bet dabar bent tuo tarpu nė manyt apie tai negalima; jo neatleisti iš Seinų; jis ir tenai tuo tarpu labai naudingai darbuojasi" (prie Saltinio, Vadovo ir kun. seminarijoje. S. M.). Be to, pabrėžė, kad pavojinga su Lietuvoje esančiais susirašinėti, reikia atsargumo, laukti progos: "...nes žinote, kad rusai moka atsiplėšę laiškus visas paslaptis susekti". Rašantis marijonų vardu žadėjo Drauge bendradarbiauti, davė vilčių, jog ateityje ji paims į savo globą. Ir iš tikrųjų, autorių laikraščiu nuosirdžiai rūpinosi iki pat mirties.

Jis pirmas ragino marijonus steigti spaustuve. Jo į Chicago atvežti pavaldiniai kunigai J. Kazakas ir F. Kudirka jau tais pačiais metais padėjo redaguoti. Gavęs pirmus jų redaguotus numerius, kun. Jurgis iš Šveicarijos dūdoda nurodymų, ieško Draugui bendradarbių: "Korespondencijos paprastai reikia labai taisyti, kaip kada vos tik mintį paimi iš korespondencijos, o viskas reik pačiam parašyti; paprastai korespondentai dėl to nepyksta, net džiaugiasi, kai pasiskaito, kad jų korespondencija tokia graži išėjo... — Draugas man gana patiko, daug žinių, tik kad kalba būtų prieinamesnė žmonėms... Rašiau Totoraitiui ir Būčiui, kad Jūs sušleptų (raštais, S. M.).

Nuoširdūs sveikinimai aukstinio jubilėjaus proga

Kun. Prel. Pranciškus
V. Strakauskas

Švento Kazimiero Parapija
Brockton, Massachusetts

Sveikinu "Draugą" 50-ties
Metų Sukakties proga

KUN. A. VILKAITIS

Siunčiame Draugui bičiuliškus
sveikinimus jo aukstinės
sukakties proga.
KUN. J. DANIELIUS
LONDON, CANADA

Kun. Kulikauskas ketino šį tą parašyti... Kaip einasi... su redagavimu?" (1913. X. 25).

Atvyksta kun. prof. P. Būčys

Kun. prof. dr. Pranas Būčys pagaliau ir pats pribuvo Chicago. Pirmą kartą Draugą redagavo nuo 1917. II. 1 iki VII. 31. Antru kart 1918. XI. 25 — 1921. VI. 30. Vėliau vyr. redaktoriai iki 1927 m. kiti marijonai. Naujasis redaktorius kun. Būčys rado, kad dienraščiai Lietuva, Naujienos ir Draugas jėgų nuolatiniuose tarp savęs ginčiuose. "Man tas įprotis nepatiko — sako savo atsiminimuose, surašytuose prof. Z. Ivinskio. — Didumą priekaištų nutylėdavau. Man atrodė kenksminga laiko sugaišti pačiam skaityti ginčus ir ginčiais teršti skaitytojų laiką" (187 psl.).

Kun. Būčys apsiėmė redaguoti, o kun. Kulikauskas administruoti dienraštį kardinolo J. Mundelein noru, pareikštu marijonų vyresniajam kun. F. Kudirkai. Mat, jaunas dienraštis atsidūrė ant mirties slenkščio dėl pačius pinigines padėties. Marijonai svarstė: imt ar neimt. Pagal vysk. Būčio atsiminimus, jų posėdyje išsprendimas buvo toks klausimas: "Katalikiškasis dienraštis skęsta... Jam nuskendus neišvengiamas... skandalas, milžiniškas smūgis katalikybėi... Jeigu mes šoksime jo gelbėti, nežinia, ar nenusksime drauge su juo. Balsuojant išėjo: 2 šokt, 2 nešokt. Už šokimą buvo marijonų viršininkas kun. Kudirka ir jo balsas nulėmė." (186 psl.).

Kryžiaus kelias

Apie skendusį ir jo gelbėjimą buvęs tuo metu administratorius pažymi: "Nuo tada prasidėjo marijonų kryžiaus kelias. Draugas buvo apverktinoje padėtyje, prie pat žlugimo. Buvo Didžiojo karo laikas. Kainos buvo pakilusios penkis kartus, todėl išlaidos milžiniškos, o pajamos tos pačios. Visas išlaidas turėjo padengti mūsų vienuolija iš savo kasos. Pagaliau mūsų kasa liko tuščia. Vienuolių žengė paskutinį žingsnį — užsitraukė penkių tūkstančių dolerių paskolą... — Šiuo metu daugiausiai vargo br. Jonas Peldzius ir kun. V. Kulikauskas. Per ilgą laiką jie dirbdavo nuo ankstyvaus ryto iki nakties antros ar trečios valandos. Daug buvo naktų praleistų višai be poilsio ir kun. Kulikauskui sunkiai eidavosi laikyti Mišias, nes miegas akis merkdavo" (Brevis historia domus Chicagiensis, 5—6 psl.).

Arkiv. Matulaičio drašinimai

Nepaprastai įtemptomis pastangomis Draugas išsikapstė, skolose nebuvo skendo. Tačiau alsinančių sunkenybių netrūko ir toliau. Štai, 1925. XII. 13 kun. V. Kulikauskas dabar jau redaktorius, arkivyskupui J. Matulaičiui MIC rašo: "Redagavime Draugo tenka vienam dirbti už du ar net už pustrėčio". Vienas pavaldinys arkivyskupui, besiruošiančiam į Ameriką, tiesiog pranašavo: "Sustabdžius emigraciją, Draugui jokia būdu negalima lemti ilgai gyventi. Jis, man rodos, vistiek turės eiti silpnyn (ėmė jų skalčiaus žvilgsniu), reikės kasmet vis daugyn prie jo pridėti, kol galutinai žus. Tuo tarpu gi jis Marijonus smaugė smaugia" (1926. IV. 7.). Kitas pasiuntė arkivyskupui tokią mintį: "Gal jau būtų laikas likdali darbininkų nukelti į Lietuvą ar sumažinti Draugas ir vą" (1926. V. 18). Sunkios naštos slejiamas bendrabrolis Vilniaus vysk. J. Matulaitis drašino. Pav., 1923. I. 25 rašė: "Ir rėte ir darote. Reikia tik Dievui už tai dėkoti. Targi nenusiminkite. Nors su Draugu daug taip Amerikoje Jūs daug padavarg, bet Jūs per Draugą kalbate į visus Amerikos lietuvius,

bent katalikus, Draugas gerai redaguojamas."

Pats arkivyskupas 1926 m. nuvykęs į Ameriką, nuodugniai susipažinęs su Draugo padėtimi, nei jo likvidavo nei mažino. Priešingai, jo reikalus išmintingai perrikiavo, sustiprino pagrindus, ant kurių galėjo tvirtai atsiremti ir kilti.

Taigi dar toli prieš sidabrinę sukaktį Draugas buvo susvyravęs: žūti ar būti. Dievo Tarnas arkiv. Jurgio Matulaičio įvalgi akis ir jo bendrabrolių neeilinis pasiaukojimas bei nuširdi visuomenės, ypač dvasiškijos, parama dienraštį išlaikė gyvą. Savo laikų jis bylojo beveik tik į Amerikos lietuvius, o dabar į visame pasaulyje pasisklidusius. Kuo jo kelias buvo dygesnis, tuo aukstinė sukaktis yra prasmingesnė.

Šios kelios nuotraukos iš Romos, nuo šv. Petro — Uolos, tiesie nelyginant linkėjimas, kad antrame pusamžyje sukaktuvinkas nepakliūtų į jokias kryžkeles.

Raudonojo režimo tikrovė
vaizduose

"Globus", tarptautinis jaunimo žurnalas, leidžiamas Berlyne (Berlin-SW 61, Stresemannstrasse 30) vokiečių, anglų ir prancūzų kalbomis, išleido specialų numerį, kuriame daugeliu vaizdų ir karikatūrų atvaizduojama sovietinė tikrovė. Turinys keliuose vietose ryškiai pabrėžiamas ir Lietuvos bei kitų Pabaltijo kraštų pavergimo faktas. Tarp kitko suregistruota eilė sutarčių (su Lietuva ir kitomis valstybėmis), kurias Maskva sulaužė. Skiciniame žemėlapyje pažymėtos masinės pabaltiečių deportacijos į Sibirą. Kiti škiečiai žemėlapiu rodo, kaip kadaise palyginamai maža Rusija plėtėsi į visas puses ir sovietinio režimo metu pasiekė Baltijos jūrą. Labai vykusiai pacituoti kairieji Lenino ir Stalino pasisakymai taučių apsisprendimo teisės klausimu. Stalinas savo knygoje "Marksizmas ir tautinis klausimas" t. k. pareiškė: "Tautų apsisprendimo teisė reikiama, kad tauta gali tvarkytis taip, kaip jai patinka. Ji turi teisę, savo gyvenimą tvarkyti autonominiiais pagrindais. Ji turi teisę sudaryti su kitomis tautomis federatyvinius santykius. Ji turi teisę visiškai atsiskirti. Tauta yra suverenė ir visos tautos yra lygios." Kaip žinoma, patsai Stalinas tą savo postulatą kojomis sutrypė, okupuodamas Pabaltijo kraštus. Priemenamas ir žinomas Lenino išsireiškimas (iš 22-jo jo veikalo tomo): "Jei kuriai nors tautai nesuteikiama teisė, apie savo valstybinę būitį nuspręsti laisvu nubalsavimu, tokios tautos prisijungimas yra ne kas kita, kaip užkariavimas ir išprievartavimas". Deja, maskvinis režimas tą Lenino suformuluotą dėsny taip pat po kojomis pamynė ir jokiai sovietų pavergtai tautai neleidžia laisvai nubalsuoti. (E.)

— Tiems, kam gyvenimas buvo sunkus, žemė yra lengva.
— Lenkų priežodis

Bažnyčia ir kinas

— Ar tu žinai, kur eina maži berniukai, kurie sekmadienio bažnyčioje neįmeta į lėkštę pinigėlio?

— Taip, klebonas, žinau. Į vo apgriauta 21 katalikų prancūzų bažnyčia.

Izraelis atlygins

Izraelio valstybė pažadėjo su mokėti prancūzams \$700,000 kompensacijos už tai, kad 1948 m. žydų arabų karo metu buvo apgriauta 21 katalikų prancūzų bažnyčia.

Pusę šimto metų tarnavusių dvasinei lietuvių kultūrai dienraštį Draugą, aukstinio jubilėjaus proga šv. Jurgio parapijos ir savo vardu

sveikina

KUN. ANTANAS MARTINKUS,
klebonas
ir parapijos kunigai

Nuoširdūs sveikinimai "Draugui"
aukstinio jubilėjaus proga

WALTER S. BALTIS
TRUSTEE (Trustistas)

Metropolitan Sanitary District of Greater Chicago

AUKSINIO JUBILEJAUS PROGA LINKIME IR TOLIAU GINTI LIETUVOS IR BAZNYCIOS REIKALUS

MATAS IR KSAVERIJA ZIZAI
6929 So. California Ave., Chicago 29, Ill.

SVEIKINAME DRAUGĄ IR JO SKAITYTOJUS 50 METU (AUKSINIO JUBILEJAUS) PROGA
TROOST-PACHANKIS MONUMENTS
JOHN W. PACHANKIS (Patch)

Česlovas Vitkauskas
Virkus,
Distrikto vedėjas

John W. Pachankis,
Chicagos vienintelis
lietuvis savininkas

6819-21 So. Western Ave., Chicago 36, Ill
All phones GR 6-3745